

לקראת שבועת מלכתא

מועד חלוקת המלגות לאברכי רשת הכוללים התקרב, ולרבי אלחנן ויסבורד שליט"א אין פרוטה בחשבון. הוא שאל האם לנקוט בצעד חריף וחרוג: להתקשר לגבירים, ופשוט לבכות. אולי הבכי ימיס לבבם. ענהו רבינו: "אם לבכות, לך לבכות בפני הקדוש ברוך הוא!"

מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל על כספים ואמונה

"מחצית השקל בשקל הקדש" (שמות ל', י"ג)

ובענין זה ש"כתוצאה מריבוי הממון היה דבר לא טוב", נזכיר סיפור שסיפר אברך מאחת מערי השדה. אשתו עסקה בהוראה בשכר נמוך, שלא הספיק לכלכלת המשפחה ההולכת וגדלה. הוצעה לה עבודה טובה במשכורת גבוהה ובתנאים נוחים. אמנם בבעלות חילונית, אבל בהפרדה מוחלטת. התלבטה, והחליטו לעלות לבני ברק, בעלה פנה אל מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, ששמע והפנה אל הרבנית עליה השלום. היא מבינה בענייני עבודת נשים. האברך מסר את התשובה לאשתו, שעלתה לשוחח עם הרבנית.

בגמרא (בכורות ה"ב) אמרו, שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים כספה וזהבה של מצרים. ואף על פי שאין מה לעשות עם כל כך הרבה כסף וזהב, מכל מקום אדם מרגיש רחבות הדעת בריבוי ממון. ובאמת שהיתה להם טרחה גדולה ללכת בדרך עם מקנה כל כך כבד. ואף כשעברו בים והגיעו למדרגה גבוהה של גילוי שכינה והתעלו לנבואה בשירת הים, מיד פנו להסיר מנבלות סוסי מצרים את הרתמות המשובצות בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות, עד שהיה קשה להפרידם מאיסוף הממון והוצרך משה להסיען בעל כרחם (רש"י שמות ט"ו, כ"ב). והרי לא מוזכר שהסוסים נפלטו לשפת הים, נמצא שנכנסו לים להסיר הרתמות. עד כדי כך "הנפש לא תמלא" (קהלת ו', ז') ולא תשבע. "וכתוצאה מריבוי הממון שקיבלו היה דבר לא טוב כמו שאמרו (בברכות לב ע"א) שמשה אמר לקדוש ברוך הוא בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו ד', הוא שגרם שעשו את העגל..." (אילת השחר) ואולי יש לומר דבתחילה, לאחר שאדם מקבל, הוא שבע קצת זמן ואומר ד', אלא שמיד אחר כך הוא רוצה עוד. ומה שאמרו במדרש שאין אדם מת וחצי תאוותו בידו, יש לפרש דאפילו אם ימות בזמן שהוא מרוצה ואומר ד', מכל מקום גם אז אליבא דאמת, אין כל תאוותו בידו אלא שבינת"ם אינו מבקש עוד. (ימלא פי תהילתך)

הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א נשלח פעם ע"י מרן החזו"א לרבינו. כשהגיע ביקש ללחוץ את ידו ורבינו סירב, והסביר שהיות והוא חולה, אינו רוצה שיתקרב אליו וינזק ממנו. ביקש רבי נסים בכל אופן לתת יד ורבינו סרב

חכמתו יראתו והליכותיו של מרן הגאון מטשעביץ, רבי דב בעריש וידנפלד זצ"ל

"נתתי חכמה ועשו את כל אשר צויתך" (שמות ל"א, ו')

זהירות בכבוד הגמרא

רבינו היה זהיר מאוד בהלכות לשון הרע, ותדיר היה מקפיד על בני ובאי ביתו שלא ידברו סרה בזולתם. בתו הרבנית שניאורסון סיפרה שהיה מרגלא בפומיה: 'אז מרעדט אויף יענם רעדט מאן אויף זיך' (כשאדם מדבר רעה על זולתו, הוא בעצם מגלה בדיבורו את חסרונותיו הוא), וכמואמרם ז"ל (קידושין ע:): 'כל הפוסל במומו פוסל'. גם כשהיה צריך לדבר דברי ביקורת ושלילה לתועלת, היה מוציא את הדברים מפיו בצורה נפלאה, כשהוא מדבר על צד החיובי והטוב, שמהם יבין השומע מה לא טוב בעיניו.

'לא הזכיר במילה שהדבר נעשה בלי רשות'

תקופה קצרה לאחר שרבינו הגיע לארץ, נכנס אליו תלמיד חכם שערך ירחון תורני וביקש בהשאלה את ה'דובב מ'שרים', שלא היה אז בנמצא, ורבינו ניאות לבקשתו. הלך אותו מו"ל והדפיס בירחון תשובה אחת תחת שמו של רבינו, בלא שקיבל רשות, גם לא ציין שמקור החידוש הוא בספר 'דובב מ'שרים'. ולמטה רשם העורך את הערותיו על הנדפס לאורך כל ה'תשובה'. לרבינו היתה מורת רוח מכל הענין, שכל המשמעות היתה שרבינו מסר חידושי תורה לאותו ירחון. כעבור זמן מה נכנס עורך של ירחון אחר וביקש מרבינו, שכשם שנתן חידושי תורה לירחון פלוני, שיתן גם לירחון. למרות שלא היה חפץ בכך, מסר לו חידושי תורה ולהדפיסם, ולא הזכיר ולו במילה אחת שהעורך הראשון כלל לא ביקש רשות...

זהירות שלא להכשיל בגזל

בצעירותו כאשר סחר באריגים נסע פעם בענייני המסחר לעיר למברג. עוד לפני שנסע סיכם מראש עם סוחר מסויים, שכאשר יבוא לעיר ישב בבית מדרש מסויים, וכשתהיה שעת כושר יפגשו ויעשו את העסקה. וכך הווה, רבינו נסע, נכנס לביהמ"ד שסיכמו, החל ללמוד וחיכה שהלה יבא.

ואכן, אותו סוחר היה מגיע מידי יום בשעה מסויימת, והיה סוחר עמו. יום אחד נודע לרבינו שחל שינוי בשער המטבע, והסוחר לא גילה לו זאת, וכתוצאה מכך נגרם לו הפסד ממון מהעסקה, מה

שגרם לו צער. באותו יום הגיע הסוחר לגבות את כספו, ורבינו התלבט אם מגיע לו הכסף או לא. בסופו של דבר החליט לוותר לו מספק, אולם חשש שאולי הווייתור לא יהיה בלב שלם, ואז יכשיל את הסוחר בגזל.

ביקש ממנו רבינו שהות, הוא נכנס לחדר סמוך והסתובב הלך ושוב, ודיבר עם עצמו באומרו: 'האם אני מוחל לו?' 'האינני מקפיד עליו?', וחזר על כך כמה וכמה פעמים, עד שהיה משוכנע שאכן עבד על עצמו שהוא מוחל בלב שלם, ואז יצא ונתן לו את הכסף.

בתקופה שרבינו התעסק במסחר הפחמים, אירע שקיבל דף חשבון מעסקיו, וכשעיין בחשבון גילה שבטעות זוכה חשבוננו בחמשת אלפים זלוטי. רבינו נפנה מיד כדי לשלוח את הכסף בחזרה, אמנם היה בהתלבטות גדולה, שכן לבעל מכרה הפחם היו חמישה מנהלי חשבונות, ורבינו חשש שאם יכתוב את הטעות שעשה הלה בחשבון, עלול בעל המכרה להענישו ורצה להחזיר את הכסף בלי שיגרום נזק למישהו, ומספרת בתו מרת מינדל גולדשטון: "אינני זוכרת איך בדיוק בסופו של דבר החזיר את הכסף, אבל זאת אני זוכרת היטב שהענין העסיק אותו מאוד".

לא רוצה להזיק לאחרים

הג"ר נסים קרליץ נשלח פעם ע"י הגאון החזו"א לרבינו. כשהגיע ביקש ללחוץ את ידו ורבינו סירב, והסביר שהיות והוא חולה, אינו רוצה שיתקרב אליו וינזק ממנו. ביקש רבי נסים בכל אופן לתת יד

שמחת פורים

סיפר הג"ר יוסף פאדווא, שבילדותו היה כמה פעמים שליח הולכה לקיים מצות 'משלוח מנות' ששלח אביו הג"ר העניך פאדווא לרבינו. וסיפר, שבדרך כלל הרבנית היא זו שהיתה משיבה לשולחים משלוחי מנות כנהוג. שנה אחת כשהגיע לא היתה הרבנית בבית כשהביא את המשלוח מנות, ולכן נכנס רבינו בעצמו למטבח כדי להשיב. וסיפר שלמרות שהיה ילד, עשה עליו רושם איך שנתן סבר פנים יפות במיוחד ובריבוי, שמילא את השקית על כל גדותיה והכניס עוד ועוד, עד שלא היה מקום להכניס בה שום דבר נוסף...

"צדקתך כהררי קל"

היה חביב עליו דבר תורה ששמע פעם מכ"ק אדמו"ר רבי ישראל מטשורטקוב. היה זה כשנסע לטשורטקוב עוד בחיי אביו, אדמו"ר רבי דוד משה, ובסעודה שלישית היה רבי ישראל אומר 'תורה'. ואמר שדרכו של עולם שכשעושים מצוות אין מחשיבים את המצוה אלא עושים זאת כמלומדה, ואילו כשאדם נכשל בעברה הוא מרגיש שנכשל בדבר גדול, וצריך לדעת שהקב"ה מסתכל על זה בדיוק הפוך, וכמו שנרמז בפסוק (תהילים ל"ו ל"ז): "צדקתך כהררי קל, משפטיך תהום רבה, אדם ובהמה תושיע..." "צדקתך", היינו המצוות שישראל עושים, הם אצלו כהררי קל, היינו שהוא מגביהן ומחשיבן למעלה למעלה במושגים שמימיים, אמנם 'משפטיך' - על העבירות שאדם נכשל בהן רח"ל, הקב"ה דן זאת במושגים ארציים כ'תהום רבה', היינו שזוכר את מצבו של האדם בעולם החומר השפל, שכן אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסת בו רוח שטות וכדו'. ומסיים הפסוק: "אדם ובהמה תושיע ד'", היינו כשאתה מסתכל במצווה כ'אדם' ובעבירה כ'בהמה' זוהי ישועה עבורנו. והיה אומר שצריך לזכור זאת, כי היצר הרע מגדיל את העבירות אצל האדם, כאילו אין לו ח"ו תקומה, ואת המצוות הוא מבטל אצל האדם, כאילו אין להן ערך והאמת הפוכה. (קטעים מתוך הספר 'שר התורה')

ורבינו סרב, והזכיר את דברי התוס' (ב"ק כג. ד"ה וליחייב ושם כז: ד"ה אמאי): "יותר יש לאדם לזוהר שלא יזיק אחרים, משלא יזיק".

היכי דמי 'הכנסת אורחים'

סיפר הרה"ג רבי חיים שנייבלג, שכאשר היה בחור בן ארבע עשרה, נכנס לביתו של רבינו לשאול דבר מה. אחרי שענה לו על שאלתו, שאלו רבינו אם אכל כבר ארוחת ערב, וכשהשיב בשלילה, ניגש רבינו בעצמו והגיש לו ארוחת ערב. כשישב לאכול התיישב רבינו לצדו ודיבר איתו על דא ועל הא, ובתוך הדברים אמר לו שחלק ממצוות הכנסת אורחים, הוא לדבר עם האורח ולתת לו הרגשה טובה.

כך מעיד גם הרה"ח רבי לייבל טייטלבוים, שבבוכרה התגורר עם רבינו באותו בנין יהודי אלמן עם בנו, שעבד כל היום לפרנסתו כסנדלר. בשעות הערב כשהיה חוזר לביתו, היה רבינו שופת עבורו כוס קפה ויושב בקביעות לדבר איתו זמן מה, לשמוע ממנו איך היתה העבודה, כמה מכר היום ופרטים על המקצוע, וסיפר שבתחילה היה זה פלא בעיני הרואים, הרי רבינו כולו תורה, ומה לו לשוחח איתו בעניינים כאלו? עד שהבינו שזה חלק מהמצווה, להנעים את זמנו כשעושה עמו את החסד!

פעם התבטא שהכנסת אורחים אמיתית הינה לתת לאורח להרגיש נעימות, עד כדי שאם ירצה, ייגש בעצמו וישפוט את המים ויכין לעצמו כוס קפה, ולא יתבייש.

התשובה שהיה קשה לרבינו לכתוב

פעם שח רבינו למקורבו הרה"ג מרדכי דוד לודמיר, שדרכו מעולם כשהוא כותב תשובה להלכה לא לתת מקום לרגש, שכן המטרה היא רק לברר מהי ההלכה, ואז אין לרגש מקום. ורק בתשובה אחת התרגש מאד. וזה בתשובה בענין חולה במחלה מדבקת, שהנוהג בבית חולים לשרוף כל מה שנכנס לחדרו של החולה, אם יאסר עליו לקחת עמו תפילין לבית החולים, שאותה היה קשה לו לכתוב.

קם הממונה לומר דרשה בפני מרן הגראי"ל שטיינמן זיע"א, ובפני הרב של פורים, והודיע: "אנו מעוניינים להכתיר את מרן רה"י לרבי שלנו... מרן התחמק ואמר: "וכי צריך רב? הרי יש לכם את הרב של פורים..."

על ההחלטה הגורלית של מרן הגראי"ל שטיינמן זיע"א

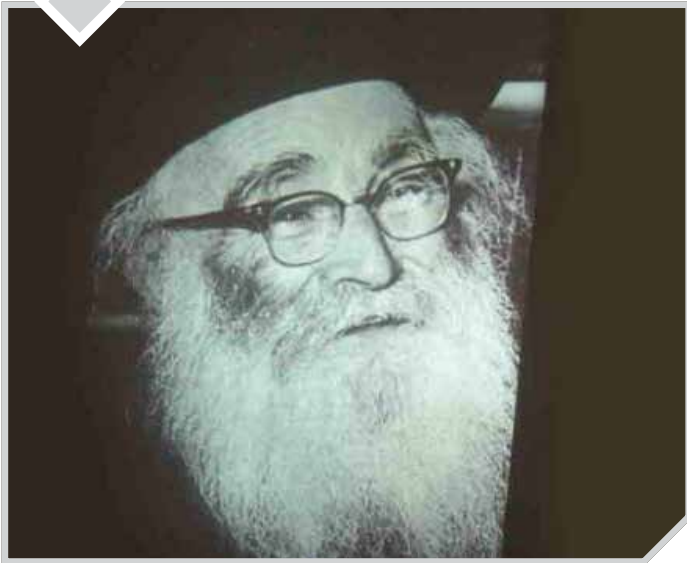

לקראת שבת מלכתא שמות חלק ב' מיוחד לפורים, להזמנות: 02-560-9000

צעדתי לצדו של אבא ברחובות ירושלים, לפתע נגלתה מקצה הרחוב דמות שכמותה לא ראיתי מעודי: יהודי שזקנו הלבן יורד על פי מידותיו, אור קורן מפניו, וכל מציאותו אומרת זכות וטוהר. בדיוק כך תיארתי לעצמי את דמותו של אליהו הנביא: "אבא, הנה אליהו הנביא!"

בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א הרבנית ר. צביון מספרת על הסבא רבי אריה לוי זצ"ל

"וְהָיָה קָרְנָן עֹזֵר פָּנָיו" (שמות ל"ד, ל')

את דרכו ללא הפסק עד עלות נשמתה לשמי רום.

כמלאך מושיע

אמנם סבא רבי אריה לא היה 'אליהו הנביא', אולם היה כמלאך מושיע לרבים. כפי ששני לוחות הברית, המסמלים את שני חלקי התורה - מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחברו - מצומדים ומשולבים זה בזה, כך זה היה סבא הצדיק רבי אריה לוי: גדולתו העצומה בתורה ובעבודת הבורא השתלבה בגדלות עצומה של אהבת הבריות. נדכאים ושבורי לב מצאו אצלו נוחם ועידוד וזכו לקבל ממנו יחס חם ואוהב, ואפילו חוטאים ועבריינים התקבלו אצלו בחיבה ובחמלה.

אין אלו מילים בעלמא: האדם היחיד ששם נפשו בכפו וביקר באופן קבוע בבית החולים למצורעים בירושלים היה רבי אריה! אפילו קרובי המשפחה של המצורעים חששו להיכנס לבניין, והם היו משוחחים עם יקיריהם מהמרפסת של המבנה הסמוך. אמנם רבי אריה נזהר ממוגע ישיר עם החולים כדי שלא להידבק חלילה, אולם הוא היה משוחח עמם, נוסך בהם תקווה ועידוד ואף מסייע להם למלא את זמנם בדברים של ערך - לומד עמם וקורא לפניהם את פרשת השבוע.

בית החולים למצורעים היה בבעלות נוכרים, ועל כן לחולים היהודים

אני זוכרת מעשה זה כאילו התרחש רק אתמול. בהיותי כבת שש צעדתי לצדו של אבא ברחובות ירושלים כשידי נתונה בידו. לפתע נגלתה מקצה הרחוב דמות שכמותה לא ראיתי מעודי: יהודי ירושלמי נמוך קומה, זקן ושבע ימים, זקנו הלבן יורד על פי מידותיו, אור קורן מפניו, וכל מציאותו אומרת זכות וטוהר. בדיוק כך תיארתי לעצמי את דמותו של אליהו הנביא, והנה אני זוכה לראותו פנים אל פנים.

"אבא!" משכתי בידו. "הבט, הנה אליהו הנביא!"

"זהו זיידע רבי אריה שאליו אנו הולכים", חייך אבא... סבא-רבא הגאון רבי אריה לוי זצ"ל הוא הדמות היחידה שאני זוכרת מהדור שמעל סבי וסבתותי. רבי אריה, סבא של אמא, היה כנראה אחד ממעצבי דמותה העיקרית: שתי תכונותיה הבולטות של אמא - מסירותה למען תורתו של אבא ונתינת כל כולה למען הזולת - היו פירות ההנהגה והחינוך של סבא רבי אריה.

כאשר התקיימה שמחת אירוסיהם של אבא ואמא, דיבר סבא הסטייפלר בפני גיסו החזון איש בשבחה של אמא. בין השאר סיפר, כי הבריות אומרות על הכלה שהיא דומה בתכונותיה לסבא רבי אריה לוי. ירושלמים רבים שהכירו את רבי אריה ואת אמא-נכדתו, ציינו בהשתאות את הדמיון הרב בין הסב לנכדה. רבנית חשובה התבטאה בפני על אודות אמא: "לא הבנתי איך ילוד אשה יכול להיות טוב כל כך, אבל אם היא נכדה של רבי אריה - הכל מובן..."

אכן, כשם שסבא רבי אריה ורעייתו באבע חנה הפקירו את עצמם ואת ביתם למען הזולת, כך נהגה אף בתם, סבתא הרבנית אלישיב, ובעקבותיהם נהגה כך גם נכדתם, הלוא היא אמא. וכשם שבנותיו של סבא רבי אריה חונכו להקריב את כל כולן למען תורת בעליהן, כך חונכה גם אמא, ואף ישמה זאת למעשה כל ימי חייה.

את התכונות המופלאות שעברו ב'תורשה' מדור לדור זיהה אף רבי אריה בעצמו. שנים רבות לאחר נישואיהם של הורי, התבטא רבי אריה בפני תלמידו הרב ניסן שוב: "שמח אני לראות את נכדתי הולכת בדרכי אמא, הרואה בסיוע לתורתו של בעלה את ייעוד חייה, ועל כן אינה מאפשרת לבעלה לעסוק בצורכי הבית". אמא אף התחנכה על ידי סבא רבי אריה בעצמו. בהיותה אחת מהנכדות הגדולות נעשתה שותפה למעשי החסד הרבים שלו, והיא המשיכה

המתפללים שלא היו מסוגלים לסבול את החום, גערו ביהודי ופתחו שוב את החלונות. הגיע האיש אל מרן הגרי"ח זוננפלד זצ"ל, ואמר לו "למה אתה פותח את החלונות?" ... צריכים לשמוע מה השיב לו רבי יוסף חיים, כדי להבין כיצד יש להתייחס לבית כנסת...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על ההתנהגות בבית המלך ובבית הכנסת

"על בשר אדם לא ייסק" (שמות ל, ל"ב)

"שלא למשוח בשמן המשחה שעשה משה אלא כהנים לבד. שנאמר 'על בשר אדם לא ייסק' וכו'. משורשי מצוה זו, גם כן להגדלת הבית וכל אשר בו, ולכן אין ראוי להדיטות להשתמש באותו השמן הנכבד שבבית, רק הנבחרים בעם לבד, שהם כהנים ומלכים. ובכן, בהימנע ההמון ממנו, ייקר בעיניהם עד מאד ויתאוו אליו, כי גודל ערך הדברים בלב רוב בני אדם לפי מיעוט המצאם אצלם". (החינוך) בשרשי מצוה ק"ח כותב 'החינוך', שהאיסור להשתמש בשמן המשחה לאיש זר נובע מכך שהתורה רוצה 'להגדיל את הבית וכל אשר בו', ומי שמתייחס לבית המקדש כמקום מכובד שבו משרתים כהנים ומלכים, צריך להבין גם שההמון אינו יכול להשתמש בשמן הנכבד שבבית, ויותרנו רק ל'נבחרים בעם'. וכל שההמון ימנע ממנו, כך ייקר בעיניו ערכו האמיתי.

של בתי כנסיות ובתי מדרשות בימינו, הרי שגם בהתייחסותו של היהודי לבתי-מקדש-המעט, צריך להיות מורגש הפן הזה של 'לא להתרגל', כדי שנוכל להודות על כל רגע שניתן לנו להיות שם. כי מי שידוע באמת שבית הכנסת הוא מעונו של מלך מלכי המלכים, לא יתכן שינהג בו מנהג של בזיון; ואפילו לא יהיה זה בזיון של ממש, אבל דורשים ממנו להתנהג בבית המדרש ממש כפי שמתנהגים בביתו של מלך, דהיינו שלא יעשה בו כל אשר עולה על רוחו. שכן ברור ופשוט הוא שאדם הנמצא בבית המלך, חושב על כל פעולה ופעולה, ועל כל צעד וצעד, כי אם יעשה צעד קטן לא-מחושב, משרתי המלך יהרגוהו.

היהודי האומלל האשים את הגרי"ח בפתחת החלון

בענין זה סיפר לנו הגאון רבי יעקב מאיר זוננפלד, רבה של רכסים, סיפור מרטיט על סבו, מרן הגרי"ח זוננפלד זצ"ל: בבית הכנסת של הגרי"ח התפלל יהודי שדעתו השתבשה עליו קמעה, ובתקופת הקיץ, כשהחלונות בבית הכנסת היו פתוחים לרווחה, קם וסגר אותם. הגרי"ח, כמובן, לא אמר מילה, ולא נקט בשום מעשה. אבל המתפללים שלא היו מסוגלים לסבול את החום, גערו ביהודי, ופתחו שוב את החלונות. לא עברה דקה והנה הוא בא וסוגרם. וחוזר חלילה.

כי ההתייחסות הנכבדה תבוא רק 'לפי מיעוט הימצאם אצלו', וכפי שאנחנו יודעים ומכירים זאת מהווי-החיים שלנו, שכל דבר שמורגלים בו מאבד את ערכו בעיני הקהל, ורק חפץ כזה ש'צריכים לחפש אותו', מקבל חשיבות מרוממת.

והאמת, שהדברים שטבע 'החינוך' בשורשי מצוותינו, כתובים כבר בפסוק (ויקרא ט"ז, ב'): "ואל יבוא בכל עת אל הקודש", והוא האיסור המוטל על הכהנים שלא יכנסו בכל עת אל המקדש, וכל-שכן אנשים זרים.

ואנחנו צריכים לשאול את עצמנו, בעצם - למה לא? מדוע לאסור את הכניסה בכל עת אל הקודש? הרי לכאורה כל כניסה כזו מביאה על האדם קדושה נוספת!

את התשובה לכך נבין בדרך משל. תארו לכם, איזו התרגשות קיימת בלבנו של תושב-חו"ל המגיע לארץ ישראל וכאן מפגישים אותו עם מרן הגרי"ח קניבסקי. אבל אנחנו, שבידינו לראותו בכל עת, מתרגשים פחות... והתורה רוצה שבכל פעם שניכנס לבית המקדש, יגאו רגשותינו ויעלו למעלה-ראש, ולכן ציוותה עלינו שלא נבוא בכל עת אל הקודש.

האדם הנמצא בבית המלך חושב על כל פעולה שהוא עושה

וכיון שרגילים לעשות הקבלה, בין קדושת בית המקדש לקדושתם

פעם הגיע לעיר קראסנא גוי מומחה, שהיה עושה 'חכמות', ואחת מהן שקשר חבל דק מגדות הנהר אל העבר האחר, והיה מהלך ופוסע על החבל ועובר מעל הנהר כולו, כמהלך על היבשה בשלוה ובבטחה. ויקהלו כל העם בני העיר לראות את המחזה, ואף הרה"ק רבי חיים יצא, ויפלא העם מדוע יצא הצדיק הקדוש מד' אמותיו של קדושה וטהרה לראות המחזה...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על אמונה ובטחון בהקב"ה

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם" (שמות ל', י"ב)

בפרשתן "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם". ביאר בה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע וז"ל: "הנה 'תשא' לשון הגבהה הוא. ויש לרמוז, למשל, הטובע בים - כל זמן שראשו מבחוץ ואינו משוקע בתוך הים לא יזיק לו. כמו כן ייאמר גבי 'פרנסתו של אדם' אשר נמשלה לים והדאגות וטרדת הפרנסה הם גלי (אותו) הים, והעיקר לשמור ולהגביה את ראשו - שהראש לא יהיה משוקע בתוך גלי הים. זהו 'כי תשא את ראש בני ישראל' העיקר להגביה את הראש והמוח לפקודי ה', וממילא אף שהגוף עוסק בפרנסה, גופא בתר רישא גרידא", עכ"ל.

וכן ביאר הרה"ק מקאצק זי"ע, בקרא (תהלים קכ"ח ב') "יגיע כפיך כי תאכל", כי בדווקא אמר יגיע כפיך ולא יגיע ראשך, לומר, שאף שפעמים ועל האדם להתעסק בפועל ידיו, לצורך פרנסתו או לשאר עניינים, מכל מקום יראה לעסוק בהם רק בידיו, ואילו ראשו ומחשבתו לא ישקעו יחד עם ידיו בפועל הגשמי.

אמנם למעלה זו - שיישאר ראשו צף מעל פני המים יגיע רק על ידי האמונה שהקב"ה הוא הזן ומפרנס לכל, וכמו שכתב ה'פלא יועץ' וז"ל: "שיאמין באמונה שלימה שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואפילו אם היה הוא יחיד בעולם לא יעדיף להרוויח יותר ממה שגזור עליו. ואם יתווספו סוחרים כמותו לאלפים ולרבבות, לא יחסר ממה שקצוב לו" עכ"ל. אז יבין שלא ייתן לו ולא יוסיף לו אם יצרף את ראשו ומוחו ליגיע כפיו, כי כל הנקצב לו ממילא בוא יבוא אליו בכל אופן.

הרה"ק ה'אבני נזר' זי"א (נאות דשא ח"א דברים מפי השמועה) המליץ בדברי חז"ל (קידושין כט.) "האב חייב ללמד את בנו... וי"א אף להשיטו במים", שכמו השט במים, הרי אף שגופו שקוע במים מכל מקום חייב להיות ראשו מומעל - מחוץ למים, כך ילמד האב את בנו, שבכל עת עיסוקו בגופו בענייני גשם, יעסוק בהם רק בגופו, אבל ראשו ומחשבתו יהיו 'מחוץ למים' למעלה, כלפי שמים.

וכמעשה שהיה עם הרה"ק רבי חיים מקראסנא זי"ע, שהיה יושב יומם ולילה סגור ומסוגר בחדרו על התורה ועל העבודה, וכמעט שלא היה יוצא אל המון העם. פעם הגיע לעיר קראסנא גוי מומחה,

שהיה עושה 'חכמות' שונות ומשונות, ואחת מהן שקשר חבל דק מגדות הנהר אל עבר האחר, והיה מהלך ופוסע על החבל ועובר מעל הנהר כולו, כמהלך על היבשה בשלוה ובבטחה. ויקהלו כל העם בני העיר לראות את המחזה הנורא הזה, ואף הרה"ק רבי חיים יצא אל עבר הנהר לראות את המחזה הנורא, ויפלא העם: מדוע יצא הצדיק הקדוש מד' אמותיו של קדושה וטהרה לראות המחזה? אחר גמר המחזה פנה הרה"ק לשוב אל ביתו, בהיותם בדרך שאלו המשמש - "למדנו רבינו על מה ולמה ראה הרבי להגיע הנה לצפות באותו ערל, המהלך מעל הנהר וכפסע בינו לבין המוות?", ויענהו הרבי: "ראה נא, גוי זה מהלך ומסכן את נפשו עבור פרנסתו, אך מכל מקום באותה שעה שהוא מהלך על גבי החבל, אינו מעלה בדעתו מאומה מענייני הפרנסה, אלא כל מעייניו ומחשבותיו שקועים אך ורק בפסיעותיו בחוט הדק אשר הוא עובר עליו, שהרי אם יסיח דעתו אף לרגע כמימרא לחשוב על פרנסתו וכדו', מיד ימעט ויצנח לתוך הנהר (וכבר לא יצטרך לפרנסה...). כמו כן יש לנו ללמוד מהאי גברא, דאף כשיוצאים אנו על הפרנסה ועל הכלכלה, וכל חד וחד טרוד מבוקר עד ערב להביא טרף לביתו, מכל מקום צריכים אנו לדעת שבעת העיסוק בפרנסה אין לנו לתלות את מחשבתנו ודעתנו כי אם בקל עליון

והכסף כבר ימצא את דרכו להגיע לידך... כשמעו כי כן הבין כי 'יש דברים בגו' ויען ויאמר: "הריני מוחל בלב שלם ללווה ופנה לחזור לביתו (כי מה לו להישאר אחרי מחילתו) והנה, בתחנת הרכבת קנה זה המלווה כרטיסי הלאטר" (לוטו) וזכה בגורלו בסכום מעות כאותו הסכום של ההלוואה 'לא פחות ולא יותר'" (מפי הגאון החסיד ר' שלום בראנדער זצ"ל).

המאמין בה', יודע שהכל נקצב מן שמיא, יישאר תמיד בישוב דעתו, ולא ירדוף אחר פרנסתו מתוך בהלה, וכל הנהגתו תהיה במתינות ובדרכי נועם. וידע שאף שאמת נכון הדבר שהאדם מחוייב להתעסק בצרכי פרנסתו, מפני שכך ברא הקב"ה את עולמו - שיתנהל בדרך הטבע ובהעלם התגלות האלוקות, מכל מקום אין ההצלחה תוצאת ההשתדלות, ואין ההשתדלות אלא אחיזת עיניים בעלמא, וכלשון הרמב"ן (בראשית ל"ז, ט"ו) "הגזירה אמת, והחריצות שקר", כלומר, שהרי האדם ירוויח בדיקו כפי מה שנגזר עליו, וכל החריצות ותוספות ההשתדלות לא יועילו לו מאומה, ואם נגזר עליו עושר רב יתעשר אף אם לא יעבוד יותר מדאי.

וכך אמר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שהאיש הבוטח במלאכתו ובעיסוקיו וחושב שמהם יש לו מזונות ופרנסה, הרי הוא כעובדי הכוכבים ומזלות - כי מה בינו וביניהם, הללו מדמים בנפשם כי יש בכח הכוכבים והמזלות להשפיע עליהם שפע פרנסה ושאר הצטרכויותם, וכיו"ב ממש הוא הסומך על עסקיו ו'עובד' אותם, בחשבו כי מהם תצמוח ישועתו... אלא 'אמין האדם שכל הצלחת העסק אינה אלא צינור ואמצעי, שעל ידו שולח לו הקב"ה פרנסתו בכל עת ובכל שעה, וכל מה שהוא צריך לקבל בודאי יקבל, בין אם יעבוד ובין אם לא יעבוד, אלא שעליו להתנהג כמנהג העולם ולעשות פעולות השתדלות כדי להמשיך את הפרנסה מידו הפתוחה והמלאה.

(באר הפרשה' כי תשא תשע"ח)

(שאינן הפרנסה תוצאת ההשתדלות), שאם לא כן מיד ניפול ח"ו למחשבות פיגול באמונה, ואין לנו כי אם לקשר את מוחנו ולבנו באבינו, כי ממנו תבוא לנו הפרנסה בריווח ובנקל".

ביסוד זה היה הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר זי"ע מבאר את דברי הגמרא (ברכות ח.): "גדול הנהנה מיגיע כפו יותר מירא שמים", ולכאורה צ"ב במה גדלה מעלתו של הנהנה מיגיע כפיים יותר מהירא שמים? וביאר, שהכוונה לעוסק ביגיע כפיו בלא שיגיע ראשו, שאף בעסקו בענייני עולם הוא רואה את בוראו בכל צעד ושעל, מדרגה זו של אמונה זכה וברה, עולה יותר על מדרגת ירא שמים (הובא בחמדת דוד פר' עקב).

איש יהודי היה באחת מעיירות גאליצ'יא, ולו ממון הרבה כחול הים. באחד הימים הלווה זה האיש סכום גדול לאחד מבני ישראל העניים... ובהגיע עת וזמן הפירעון "והילד איננו"... מה עשה זה המלווה? קיים רק את הסיפא של הפסוק - "...תהיה לו כנושה", והיה הלה מרדף אחריו ולוחץ עליו בכל מיני לחץ ודחק. הלווה שלא הייתה בידו אפילו שווה פרוטה, החליט בלית ברירה לברוח אל עיר אחרת, אך לא הועיל במאומה כי המלווה רדף אחריו לשם, גם בעיר השלישית והרביעית לא ניצל מצפורני המלווה, וכך כשזה בורח וזה רודף הגיע עד העיר בעלזא בימיו של הרה"ק המהר"א זי"ע, שם קיווה למצוא מנוח לנפשו אבל גם שם ראה לפתע את המלווה לנגד עיניו, מיד נכנס הלווה אל רבו הרה"ק מבעלזא, ושפך את לבו על אותו המלווה הרודפו עד חרמה... שלח הרבי לקרוא למלווה, ושאלו מה לך רודף אחריו, ויען המלווה - "הרי זה לווה רשע ולא ישלם"... א"ל הרה"ק: "דע לך כי מעות המיועדים לאדם מן השמים לעולם ישארו בידו, ואם יפסידם במקום זה ירויחם במקום אחר", וישאל המלווה: "האם הרבי מבטיחני?", חזר הרה"ק על דבריו הקודמים (מבלי להתייחס לבקשת ההבטחה): "לעולם לא תפסיד את מעותיך, אם תמחל לו על החוב רווח והצלה יעמוד לך ממקום אחר,

הוציא הגוי סכין גדולה והזהירו, שאם לא יאכל וישתה מבשרו ויינו - יהרגהו. בלית ברירה אכל ושתה והתענג היהודי על הסעודה. לפתע חזר בו הגוי, וביקש מחילה, נענה היהודי: "אינני מוחל לך שלא נתת לי לסיים את הסעודה..."

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על פורים

לקראת שבת מלכתא שמות חלק ב' מיוחד לפורים, להזמנות: 02-560-9000

"אני רוצה לומר לך: נתתי 2,000 שקל שילמדו עבורו, אבל אני לא סולח לו!!", ופרץ בבכי. הוא עמד כך, אדם מבוגר ממני לפחות ב 30 שנה, כיסה את עיניו בשתי ידיו ובכה כמו תינוק, כל גופו רעד ורטט מבכי. ניסיתי להבין: רבוננו של עולם, למה שלחת לי את האדם הזה בדיוק כעת?

הרה"ג רבי ברוך רוזנבלום שליט"א, בסיפור מרטיט על סליחה ומחילה

"וְסַלְחָתָ לְעֹנְוֵינוּ וְלִחְטָאֵתָנוּ וְנַחֲלֵתָנוּ" (שמות ל"ד, ט')

ונהנה היום יצאתי מהמפעל לשעה קלה, וכשאני חוזר חזרה, אני מגלה שהטייפ נעלם ואיננו".

"אני דורש ממך שלקח את הטייפ - להחזיר אותך כעת! תוכלו לחסוך מעצמכם בושות - אני לא אאלץ לעבור תיק אחר תיק ולגלות את הגנב, ולא נצטרך לערב בעניין את המשטרה".

השתררה שתיקה מביכה. ישבנו שם, כל שלושים העובדים, כססנו אצבעות, הבטנו זה בזה - אבל אף אחד לא קם ולא הודה.

המנהל המתין לנו כמה דקות, ואז אמר: "אינכם מודים, ואני הולך כעת למלתחה כדי לבדוק את כל התיקים שלכם. אוי לו למי שהטייפ ימצא אצלו!"

המנהל יצא, בדק תיק אחר תיק - ולא מצא דבר. הוא חזר לחדר וכולנו עמדנו דרוכים לראות מה יעשה כעת.

הוא לא היה נראה נבוך בכלל. "אין בעיה" - הצהיר - "אני מבין בחכמת הפרצוף. אסקור אתכם כעת אחד אחד, ואגלה מי מיהו הגנב".

בלי להמתין, הוא החל לסקור את הראשון מקצה קדקדו עד כך רגלו, ואחר כך את השני. עבר אדם ועוד אדם, ואז הגיע התור שלי. הוא הביט הישר לתוך עיני, ופתאום אמר: "אתה הגנב! תחזיר את הטייפ!"

באותו רגע קפא הדם בעורקי.

שלושים זוגות עיניים נתקעו בי כאילו היו מחטים. כולם בחנו אותי ובדקו מה אני עושה. אמרתי: "רבוננו של עולם, אתה הרי יודע שהיו

יהודי נשוא פנים ניגש אלי לפני שנים אחדות, לאחר שיעור שמסרתי, וביקש לדבר איתי כמה דקות ביחידות. יצאנו אל מאחורי הבנין, והוא סיפר את קורות חייו:

"עליתי ארצה כבחור, יחד עם הורי ובני המשפחה. חבלי הקליטה שלנו לא היו מן הקלים - בקושי היה אוכל בבית. היו ימים שבהם הלכנו לישון בלי ארוחת ערב, וגם בבוקר לא תמיד היה בבית משהו לקחת לארוחת בוקר. בכל זאת לא התלוננתי. השנים חלפו, כשהגעתי לגיל בר מצוה לא קנו לי לא חליפה ולא כובע. לאף אחד לא היה כסף לזה. קיבלתי כובע וחליפה בירושה מדוד שהלך לעולמו. שום דבר לא התאים למידות שלי, אבל ידעתי להודות על שיש לי לכל הפחות מה ללבוש.

"הימים היפים שלי התחילו בישיבה - כשבכל ארוחה קיבלתי פרוסת לחם. ישבתי ולא האמנתי - אני כאן בארץ ישראל, יכול ללמוד תורה ולאכול לחם!

"יום אחד בחזרתי הביתה, הבחנתי במודעה שנתלתה בבית הכנסת, ובה הצעה לעבודה בימי 'בין הזמנים'. היות והפרוטה לא היתה מצויה בכיסי, ותמיד חלמתי שיום אחד אוכל לקנות לעצמי חליפה וכובע, חולצה, עניבה ואולי גם נעלים חדשות, קרץ לי הענין ביותר. החלטתי להקדיש את 'בין הזמנים' לעבודה באותו מפעל דתי. בפרוטות שאקבל, קיוויתי להלביש את עצמי, ואת מה שישאר לי תכננתי לתת לאבא, כדי שיהיה לו במה לקנות את צרכי חג הסוכות. "הגעתי למפעל, ובקשתי להתקבל לעבודה. הודיעו לי שעובדים כאן משמונה בבוקר עד חמש אחר הצהרים, והסבירו לי מה עלי לעשות. הסכמתי לכל דרישה - והתחלתי את העבודה. כך חלפו עלי השבוע הראשון, השני והשלישי.

"באמצע השבוע השלישי ארע הדבר. אותו יום התחיל כיום עבודה רגיל ושגרת. לקראת השעה 2 בצהריים קרא המנהל לכל עובדי המפעל, כשלושים במספר, להיכנס לחדר האוכל. התיישבו סביב השולחן, ותהינו לשם מה הוא קרא לנו. בעל הבית נכנס אחרון, על פניו ניכר כעס נורא. הוא נעל את דלת החדר ואמר: "רבותי בחדר העבודה שלי היה מונח טייפ קטן שהשמיע שירים". באותם ימים היה טייפ קטן יקר המציאות.

"את הטייפ הזה" - הגביה המנהל את קולו - "הבאתי במיוחד מחו"ל.

"עשיתי כך. חיכיתי עד שיגיעו האברכים, נתתי לכל אחד מאתים שקל, וביקשתי מהם ללמוד את כל ששה סדרי משנה". האדם שמולי השתתק. התפעלתי ממנו. לחצתי את ידו ואמרתי לו: "אשריך! עליך נאמר: 'כל המעביר על מידותיו מאריכים לו ימים ושנותיו!' כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים! תבורך מפי עליון! הקב"ה יזכור לך את מחילתך לטובה, ויעמוד לך הדבר לזכות!".

תוך כדי כך הוא לופת את ידי בחוזקה ואומר לי: "אני רוצה לומר לך. נתתי אלפיים שקל לעילוי נשמתו - אבל אני לא סולח לו!!", ופרץ בבכי.

הוא עמד כך, אדם מבוגר ממני לפחות בשלושים שנה, כיסה את עיניו בשתי ידיו ובכה כמו תינוק. פתאום לא היה יכול לעמוד יותר מולי, הסתובב והלך. עקבתי אחריו בהליכתו, כל גופו רעד ורטט מבכי. נשארתי על עומדי וניסיתי להבין: רבונו של עולם, למה שלחת לי את האדם הזה בדיוק כעת?

זו היתה פעם ראשונה שבה ראיתי אדם נושא על שכמו פצע מדמם במשך עשרות שנים, ולא יכול להוציא מפיו את המילים: 'אני סולח!' החוויה הזו יכולה להמחיש עד כמה התשובה והסליחה אינן דברים פשוטים.

השיעור שמסרתי אז עסק בדברי רבנו יונה: "מן הטובות אשר היטיב השם יתברך עם ברואינו, כי הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם, ולנוס מפח פשעיהם" - רבנו יונה אומר שהתשובה היא מן הטובות שה' היטיב עם ברואינו, רבי נסים גאון כותב: "ולא יודע עוז רחמיך אלא בהעבירך הטאות יראיך".

אין לנו מושג בחסד הנפלא הזה שנקרא תשובה! אין לנו מושג כמה רחמי שמים יש בענין של תשובה!

רק אבא יכול לסלוח לבנים שלו ולקבל אותם בתשובה! רק אבא נוהג כך עם בניו! בניו איזו מתנה נפלאה קיבלנו.

(מתוך 'דורש טוב' יום הכיפורים)

לילות שלא היה לי מה לאכול, אבל גם אז מעולם לא שלחתי ידי ולא לקחתי פרוסת לחם שלא היתה שייכת לי!", בקול אמרתי: "שאני אגע בטייפ לא שלי? אני בכלל איני יודע מה זה טייפ!"

אבל שום דבר לא הועיל לי. המנהל אמר: "אתה הגנב. זה ברור. מחר תקבל את המשכורת שמגיעה לך, ואחרי שנקזו ממנה את עלות הטייפ - תלך הביתה". למחרת באתי הייתי אמור לקבל עשרים לירות. המנהל קיזז שמונה עשרה לירות - מחיר עלות הטייפ - נתן לי שתי לירות ושלח אותי הביתה. הלכתי, וכל הדרך ראיתי רק שלושים זוגות עיניים שתלויות בי.

מאז כל לילה שהייתי הולך לישון, הייתי אומר: "הריני מוחל וסולח לכל מי שחטא כנגדי, לכל מי שהכעיס והקניט אותי, חוץ מאדם זה!". גם בערב יום כיפור, בתפילה זכה, אמרתי: "אני מוחל וסולח לכולם - חוץ מלאדם זה!"

"חלפו מאז כבר חמישים שנה" - סיים האדם מולי - "לאיש לא סיפרתי את הסיפור הזה".

"ומה קרה כעת?" - שאלתי.

"השבוע צעדתי ברחוב ופתאום ראיתי מול עיני מודעה המכריזה כי אותו מנהל הלך לעולמו. עמדתי ליד המודעה ודיברתי אל עצמי: לא הגיע הזמן לסלוח? אם הקב"ה מוחל וסולח, למה אתה לא מסוגל למה אתה כל כך אכזרי?"

"המשכתי ואמרתי: רבונו של עולם, אני מבקש ממך, שהוא לא ייענש בגללי, אני מוחל וסולח על כל מה שעשה לי... אבל תוך כדי כך שמעתי את קולו אומר לי: 'אתה גנב!' - ולא הייתי מסוגל לסלוח.

"למחרת בבוקר ניגשתי אל רב בית הכנסת שבו אני מתפלל, סיפרתי לו את כל הסיפור ושאלתי אותו מה עלי לעשות. אמר לי הרב: 'יש כאן בבית הכנסת כולל אברכים, תחלק ביניהם ששה סדרי משנה שילמדו לעילוי נשמתו, ותשלם לכל אחד מאתים שקל על כך. כשתממן מכיסך אלפיים שקל לעילוי נשמתו, ודאי תמחל לו'.

ה'חפץ חיים' ניגש לקיים את סעודת פורים, והבחור נעמד מולו ואמר: "רבי, אתם לא הולכים לאכול את סעודת פורים עד שאתם מבטיחים לי שאני יושב במחיצה שלכם לעתיד לבוא" ה'חפץ חיים' מסתכל ולא עונה

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א
בסיפור מדהים שסיפר אביו על פורים במחיצת ה'חפץ חיים'

לקראת שבת מלכתא שמות חלק ב' מיוחד לפורים, להזמנות: 02-560-9000

שאל אותו העשיר: "אינני מבין אותך. אני עומד וצועק עליך במשך דקות ארוכות, כיצד אתה נשאר כה קר ואדיש, וכי באמת אין זה מכאיב לך שאני צועק עליך?..."

על נפלאות ההשגחה הפרטית - מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרְאוּ" (שמות ל"ג, כ"ג)

נקודה מופלאה ונחוצה מאיר מרן ה'חתם סופר' זצ"ל, בפרוש פסוק זה: "וראית את אחרי ופני לא יראו". פעמים רבות אנו רואים דברים שונים שנעשים בעולם, מבלי שיש לנו איזושהי הבנה או השגה על מה ולמה עשה ה' יתברך ככה, לאיזה צורך ולאיזו תכלית. אולם כעבור תקופה, פעמים אף תקופה ארוכה ביותר של שנים רבות, לפתע מתייצבת למול עינינו התמונה במלואה, שמובילה אותנו לראות בחוש את יד ההשגחה העליונה, שסבבה את כל הסיבות לתכלית מסויימת. אז מבינים למפרע ששום פרט לא ארע לחינם, כל המקרים והמאורעות שמשו כהכנה וכהקדמה, כדי שייעשו על ידם תשועה ופורקן לישראל, לכלל ולפרט.

אומר ה'חתם סופר' שנקודה זו מרמזת בפסוק: "וראית את אחרי ופני לא יראו", כלומר, אם רצונך לראות את השגחת ה' יתברך, אל לך לצפות לראות כל מקרה מהו פשרו ומטרתו מיד, היות ו'פני לא יראו'. רק לאחר שהגיעה תכלית הדבר, פעמים שאז נשזרים ומשתלבים למול עינינו כל הפרטים בשלימותם, ונתן לראות ולהבין למפרע לאיזו כוונה היו הסיבות והעניינים שסובב הבורא - בבחינת 'וראית את אחרי'. פלאי פלאים!

מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל המשיל זאת במשלו הידוע: בשבת אחת הגיע עובר אורח לעיר פלונית, וראה כיצד גבאי בית הכנסת מחלק את העליות והכיבודים. הסדר שהגבאי קבע לדעתו היה משונה מאוד בלשון המעטה, בסוף התפילה פנה אל הגבאי ותמה בפניו מדוע כיבד את פלוני על פני אלמוני, ומדוע הקדים את זה לפני זה, ובכלל מדוע אינו מעלה לפי סדר הישיבה, וכך כל אחד ידע מתי תורו ולא יבוא לידי מריבה.

השיב לו הגבאי: "הנה באת לשבת אחת ועל כן יש לך קושיות, התכבד והישאר כאן כמה שבתות, או אז תיווכח לדעת כי פלוני כבר קיבל בשבת הקודמת, וכי אלמוני יש לו בשבת זו שמחה או יארציטי וכדומה. אז תשכיל להבין כי השיקולים ואמות המדה כיצד לתת את הכיבודים בכל שבת, הינם רחבים בהרבה מכפי שאתה חושב".

כך הם חיי האדם בעולם הזה, אמר ה'חפץ חיים'. פעמים נדמה לאדם כי אין דין ואין דין, כי השם יתברך חלילה מגביה רשעים ומשפיל צדיקים, או שדבר פלוני שארע עמו הוא צרה עבורו, ועומד

ותמה מדוע מגיע לי כל זה? היכן הוא היושר בהנהגת העולם? אך האמת היא שחיי האדם כאן קצרים מכדי שאכן יספיק להיווכח בעיני בשר כי "משפטי ה' אמת צדקו יחדו". ראיית האדם צרה בהיקפה מלכלול את כל פרטי ההנהגה כדי להבין את עומקן ויושרן של דרכי ה'.

אמנם, אילו היה הקדוש ברוך הוא מאריך את ימיו של האדם ופוקח את עיניו, היה מבין ורואה בחוש את הסדר המופתי שעל פיו מתנהלת הבריאה, בחיי הפרט ובחיי הכלל, והיה עומד ומשתומם נוכח אמיתות ההנהגה ויושר הדין. "...תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא".

עצה נפלאה כיצד להגביר אצלנו את האמונה בהשגחה פרטית, ראיתי בעבר במכתב שכתבו מאורי הגולה, מרנן הגאונים רבי משה פיינשטיין ורבי יעקב קמינצקי זכר צדיקים לברכה, בהקדמה לקונטרס העוסק בענין השגחה פרטית. תוכן הדברים כך הוא: כל אדם ואדם נפגש בחייו במקרים רבים, שחש בעצמו כי נחלץ בדרך נס מצרה או צוקה שהתרגשה עליו, ונפגש כל העת באין ספור חסדים גלויים שמזמן הקדוש ברוך הוא לידינו, כמו דבר מה שהוצרך לו בדחיפות בדיוק ברגע זה וכדומה, והוא עומד נפעם מההשגחה הפרטית שנכח בה בחוש מול עיניו.

כמה רצוי וחשוב הדבר לרשום אותם ברשימותיו האישיים לזכרון, כדי שכל פעם שיתמודד עם בעיה דומה או צרה כזו או אחרת,

יוכל לעין ברשימותיו ולהתחזק בביטחון בקדוש ברוך הוא, דווקא מתוך המקרים האישיים שארעו עמו בעבר, וזוהי עצה טובה בשביל האדם, להחדיר בלבו את האמת הפשוטה ואת ההכרה הברורה שאין עוד מלבדו, ואין הקדוש ברוך הוא מסיר את השגחתו הפרטית מעמו אפילו לרגע אחד.

כך גם שמעתי מהגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל, בעל 'משמר הלוי', בשם מרן הרב מבריסק, הגרי"ז הלוי סולוביצקי זצ"ל: "יותר מאשר יכול האדם להשיג על ידי ספרי מוסר העוסקים בענין אמונה ובטחון, מסוגל האדם להשיג מהמתרחש אצלו אישית!..." זהו למעשה פשר התופעה, שאנו זוכים בדורות האחרונים לראות גלוי השגחה פרטית. כך כתב הגה"צ רבי ישראל אליהו וינטרויב זצ"ל, בספרו 'אגרות דעת' (אגרת קי):

"אנו חיים בבור עמוק של הסתרת פנים, ומובטחים ישראל לעשות תשובה לפני ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן, ממילא צריך שיתראה ויתברר דאכן יש אלוקים בישראל, כדי לשוב ולידע למי לשוב. ועל ידי זה באים פרשיות מפלאות של השגחה פרטית אשר רק הוא יתברך מצילנו ויכול להצילנו... ובוזה נפנה כל לבבנו רק אליו!..."

הגה"צ רבי זיידל אפשטיין זצ"ל, מנהלה הרוחני של ישיבת 'תורה אור', סיפר סיפור מדהים אודות ידיד נעוריו משיבת גרודנא, הגאון רבי אפרים צבי בילסטוצקי זצ"ל הי"ד. רבי אפרים צבי נמנה על אחד מבכירי הישיבה, ולאחר נשואיו שימש כריש מתיבתא בישיבת רמיילעס בוילנא, בשואה האיזומה נעקד על קדושה ה' יחד עם כל בני משפחתו.

בשנות עלומיו אירע עמו מעשה מאלף, שהיה נראה לכאורה כ'הסתרת פנים' אולם לאחר זמן נוכחו הכל כמה רחמי שמים מונחים בזה:

בימי בחרותו חלה אפרים צבי במחלת השחפת, מחלה חשוכת מרפא באותם ימים, הוא טופל על ידי רופאים בורשא, והם המליצו לו כי לצורך בריאותו עליו לנוח כל החורף, לא להרבות במאמץ. כעצת הרופאים נסע לעיירת מרפא בפולניה בשם 'אוטווצק', ובחסדי שמים הבריא למעלה מן המצופה, "אך גם אז ידענו" - אמר רבי זיידל - "שיש לשמור על בריאותו במיוחד כדי שיחלים לגמרי ממחלתו".

המנהג בישיבה היה, שלקראת סוף הקיץ נסעו בעלי היכולת מבין הבחורים לפוש בעירה 'לונא' הסמוכה לגרודנא. בחורים שהיו חסרי יכולת, היתה הישיבה משתדלת בעקיפין לעזור להם לנסוע, במיוחד למצויינים ולחלשים שבהם, כדי שיפושו ויחליפו כח ויוכלו להמשיך ללמוד ביתר עז.

באותה שנה נגשו כמה בחורים לאחד מראשי הישיבה, הגאון רבי שרגא פייבל הינדס זצ"ל, חתנו של מרן הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל, ומי שהיה ממונה על ניהולה הכלכלי של הישיבה, ובקשו ממנו לסייע לבחור אפרים צבי לנסע ללונא, בעקבות המחלה הקשה שחלה בה. אולם רבי שרגא פייבל השיבם כי היות והשנה סובלת הישיבה ממצוקה כספית גדולה, לא יתאפשר הפעם סיוע כספי

מצד הישיבה לבחורים החלשים כפי שהיה בעבר. בתחילה נסו הבחורים להתווכח עמו על כך וטענו: "מה הפרוש אין כסף? הרי מדובר בפקוח נפש? אפרים צבי חייב לנוח שלא תשוב חלילה המחלה, והישיבה מחוייבת לעשות עבורו גם אם אין כסף!". אולם רבי שרגא פייבל נשאר איתן בדעתו: "אין כסף!", אמר בפסקנות, כשהוא מנמק: "ממי שיכול הייתי ללוות עבור הישיבה כבר לווייתי, וממי שיכול הייתי שלא לפרוע לא פרעתי, וכי ברצונכם שחלילה אגנוב למען מטרה זו?", שאל בתמיהה. הבחורים כמובן לא האמינו לדבריו וכאבו מאד, אך בליט בררה נשאר אפרים צבי בישיבה, וגם בשנה לאחר מכן לא נסע.

באותה שנה דובר לאפרים צבי נכבדות, שדוך עם בת אחיו של גאון הדור, מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, בעל ה'אחיעזר' ורבה של וילנא. משפחת הכלה בררה בישיבה אודות הבחור ושמעו הטוב הגיע לאזניהם, וחפצו בו לחתן.

אמנם לפני סגירת השידוך גונבה לאזניהם השמועה, כי הבחור חלה לפני שנים ספורות במחלת השחפת, והסתפקו אם להמשיך בשידוך. הוחלט להעלות את השאלה על שולחנו של הדוד, רבן של ישראל רבי חיים עוזר. הוא הציע שיבררו מה היה עמו מאז שהבריא, ואם עדיין ניכרים בו סימני חולשה ממחלתו בעבר.

ואכן בררו בני המשפחה בישיבה ושמעו שהבריא לגמרי. שאלו האם נסע להבראה מאז, והבחורים השיבו שלא נסע זה שנתיים להבראה. תשובה זו סיפקה את משפחת הכלה, כי אם אפרים צבי בריא על אף שלא נסע להבראה, אין זאת אלא כי הוא מחוסן לגמרי מפני המחלה, ואכן כך יצא השידוך אל הפועל. בזכות כך זכה רבי אפרים צבי להיכנס לבית גדול זה, משפחתו של רבי חיים עוזר, ולהתמנות למגיד שעור מפאר בישיבת רמיילעס בוילנא.

רבי זיידל ציין ממעשה זה את גודל חסדי השם יתברך, כיצד מטמין הקדוש ברוך הוא את חסדיו במצב שנראה לכאורה 'הסתרת פנים', ומשם בדיוק צומחת הישועה.

השגחה פרטית שביטלה את ליל 'ניטל' בוואלוז'ין

מעשה עצום של 'השגחה פרטית' שאירע בישיבת וואלוז'ין, ספר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, רבה של רמת-השרון, בשם אביו הגאון רבי צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל, רבה הראשון של רמת-השרון: ידוע המנהג העתיק שלא ללמוד תורה בלילה הידוע בכינוי 'ליל ניטל', ביום שבו אומות העולם חוגגים את לידת אותו האיש, ליל אידיהן. אולם בישיבת וואלוז'ין למדו כרגיל, ובעקבותיה נהגו כל ישיבות ליטא, שלא לבטל את סדרי הלימוד ביום זה. אגב אודות מקור מלה זו 'ניטל', יש אומרים משום שאותו האיש 'נתלה', ויש אומרים שזהו קצור של שתי מלים "ניטל-לערנען", תרגום: 'לא ללמוד', וישנם עוד פרושים בזה.

אך רבי צבי יהודה ספר פרט לא ידוע, שבתחלת יסוד הישיבה בוואלוז'ין נהגו גם שם לא ללמוד בלילה זה, ורק מאוחר יותר ביטלו את הדבר. הסיבה לכך נעוצה במעשה נורא שאירע בישיבה. כך היה המעשה:

"מה אתם רוצים מחיי? מה שנשאר לי מכל רכושי בן המיליונים, הוא רק אותו סכום של 25,000 דולר שנתתי לישיבה. גם את זה אתם מעוניינים לקחת ממני?!"...

לא כל אחד 'זוכה' לתת לתורה - הסיפור על התרומה לישיבת 'חברון', שסיפר הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל

"מחצית השקל תרומה לה'" (שמות ל', י"ג)

סיפר הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל [רבה של ירושלים], מה ששמע מפי מרן הגר"י סרנא זצ"ל: כאשר החליטה הנהלת הישיבה (חברון) בסלבודקה בשנת תרפ"ד לעזוב את ארץ העמים, עקב גזירת הגיוס שריחפה על ראש תלמידיה, עם ההחלטה לעלות לארץ ישראל, לעיר האבות חברון, נזקקו בפתאומיות לסכום כסף גדול מאד. סכום שיענה על הוצאות הדרך, רכישת מבנה למשכן הישיבה בעיר חברון, וכל ההוצאות הנלוות לעלייתם ארצה של 150 תלמידים.

באותה עת שהה ראש הישיבה, מרן הגרמ"מ אפשטיין זצ"ל בארצות הברית. שם נפגש עם מר שיף [סגן נשיא אגודת הידידים של הישיבה]. מיד כששמע מר שיף את מטרתו ומגמתו של ראש הישיבה, נטל על עצמו לתרום את הסכום האדיר שהועידו למטרה זו: \$ 25,000.

מר שיף, היה אמנם איש עתיר ומשופע בנכסי דלא נידי, מיליונר בקנה מידה גדול מאד, חלש על רכוש רב ובעל רשת מלונות עניפה, אולם אעפ"כ בימים ההם סכום של עשרים וחמשה אלף דולר, היה סכום אדיר.

הודות לנדבת ליבו זו, התאפשרה העתקת הישיבה לעיר חברון, ובכך ניצלה מסכנת סגירה שריחפה עליה על ידי השלטונות.

דא עקא, שבשנת תרצ"א עת פקד את ענף הנדל"ן בארצות הברית משבר חמור, ירד כל רכושו לטמיון, ומר שיף, כמו אילי הון רבים אחרים, פשט את הרגל. כל עסקיו התמוטטו כמגדל קלפים, הוא נאלץ להתגורר במחסן של אחד הבתים שהיו בעבר בבעלותו, וחי על לחם צר ומים לחץ. למרות זאת נותרה רוחו איתנה והוא לא נשבר בצוק העיתים.

מצבו הבריאותי של ראש הישיבה רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל באותה עת היה רעוע, ועקב כך נסע חתנו מרן רבי יחזקאל סרנא זצ"ל במקומו לארצות הברית, על מנת לעשות למצבה הכלכלי הדחוק של הישיבה, ולעורר את לב נדיבי עם לפעול לביסוסה החומרי.

בכינוס רב משתתפים של תומכי הישיבה נשא דברים מר שיף, וכה אמר: "אחי ורעי, לא אאחל לאף אחד מכם שיפסיד את כל רכושו כמוני. רכוש אדיר במיליונים שהשקעתי כל ימי ירד לנגד עיני לטמיון, הכל הפסדתי, חוץ... מהשקעה אחת, השקעה שאותה

אף אחד לא יוכל לקחת ממני לעולם! ההשקעה המוצלחת ביותר מבחינתי: \$ 25,000 שנתתי לישיבת סלבודקה, על מנת שתוכל להעתיק את משכנה לארץ ישראל. צריך לדעת היכן להשקיע!"... כשנוכח רבי יחזקאל סרנא זצ"ל במצבו החומרי העגום, שלח טלגרמה לראש הישיבה רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל, להודיעו על כך. ולא עברו ימים אחדים ובמכתב התשובה ששלח רבי משה מרדכי לרבי יחזקאל, הורה לו לתת בדחיפות 'הלוואה' - סכום ראשוני של חמשת אלפים דולר, כעזרה ראשונה למר שיף מכספה של הישיבה, בכדי שיוכל לעמוד על רגליו ולהחל לבנות שוב את עסקיו.

רבי יחזקאל סרנא זצ"ל הלך מיד לדירת המחסן של מר שיף, כשבידו הטלגרמה אותה שלח רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל, ובכיסו מונח הסכום שנדרש לתת לו כ'הלוואה'. כשהראה רבי יחזקאל את המכתב למר שיף, נזעק הלה וזעק מנהמת לבו: "מה אתם רוצים מחיי? מה שנשאר לי מכל רכושי בן המיליונים, הוא רק אותו סכום של עשרים וחמש אלף דולר שנתתי לישיבה. גם את זה אתם מעוניינים לקחת ממני?!"...

רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל הוסיף וסיפר, כי בעת שניסה לשדל גביר אחד לתרום לישיבתו הק', אמר לו: "לא כל אחד זוכה להיות קשור בשלשלת הזהב, של מסירת התורה מזמן משה, יש אנשים שעל ידי החזקת התורה, נכנסים בקשר עבות עם מוסרי התורה לדורותיה". כפי הנראה, על אף הדברים לא הצליח הגביר הנ"ל להיפרד מאותו

סכום ממון שנדרש ממנו ע"י רבי בצלאל זצ"ל לשיבה, ועל כן הוסיף ואמר לו שוב בחדות: "כפי הנראה לא זכית משמים לתת מכספך לשיבה, אינך ראוי לכך!" לא עברו שנים רבות ואותו גביר פשט את הרגל, ולא הציל מן המצולה אלא את בגדיו לגופו, בחלקו לא נפלה הזכות להשקיע את ממונו במקום הנכון. כשסיים רבי בצלאל זצ"ל את סיפורו הוסיף: "בהיותי באוסטרליה, נוכחתי לראות שם את הכולל של יוצאי ישיבת ליקווד, ואין לי ספק כי הכולל הזה נזקף גם הוא לזכותו של ה'סבא' מסלבודקה זצ"ל, ואם תשאלו הכיצד מתקשר הכולל הזה ל'סבא' זצ"ל, התשובה ברורה: ה'סבא' זצ"ל הוא שלח בשעתו את רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל יחד עם י"ד בחורים מהשיבה בסלבודקה, להקים את ישיבת סלוצק. על הבחורים ההם נמנה בין השאר הבחור רבי אהרן קוטלר זצ"ל. מאוחר יותר ייסד רבי אהרן

קוטלר את הישיבה בקלצק, ומשם עבר לארה"ב והקים את הישיבה הגדולה בליקווד. א"כ הכולל של יוצאי ליקווד באוסטרליה הוא מכוחו ובזכותו של הסבא מסלבודקה. "כמו כן מקומות התורה בארץ ישראל, בארצות הברית ובעוד מקומות ברחבי העולם, שנפתחו ברבות הזמן ע"י אותם בחורים שעלו עם הישיבה מסלבודקה לארץ ישראל, גרמו לפריחת התורה והתפשטות כוחה לאין שיעור, וכל זה החל בזכות אותם דולרים של מר שיף, אותם נתן במסירות נפש אמיתית, למען העלאתם של הבחורים מישיבת סלבודקה לארץ ישראל, והתורה התפשטה בכל רחבי האולם מכוחו וכוח כוחו. "אכן, הוא זכה לתת את כספו להחזקת התורה, שלא תשכח מפי זרענו עד עולם, זכות שלא נופלת בחלקו של כל אחד." (מתוך הספר נסיך ממלכת התורה)

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

רבי חיים מוואלוז'ין, ראש ומייסד הישיבה, נהג מדי פעם לסור להיכל הישיבה בלילות. פעם אחת הגיע לשיבה בליל 'ניטל', ובית המדרש היה ריק מתלמידים. והנה בעוד הוא צועד למקומו בהיכל הישיבה, ראה לפתע גמרא שנופלת מארון הספרים על הרצפה, ויגש רבי חיים למקום, הרימה, נשקה והחזירה למקומה. הוא מתרחק צעדים ספורים ושוב שמעה אזנו חבטה, הוא סובב את ראשו וראה שוב את אחד מכרכי הגמרא שנופל על הרצפה, ניגש רבי חיים והחזירו למקומו. כך חזר המקרה על עצמו בפעם השלישית שנופלה גמרא מהארון, ורבי חיים מהר להרימה...

כראות רבי חיים את הפליאה המוזרה הזאת, הבין שיש כאן רמז משמים, ומיד שלח את השמש להעיר את כל תלמידי הישיבה, ולהזמין לבוא לבית המדרש. לאחר שהתאספו כולם, ובית המדרש היה מלא מפה לפה בהמוני לומדים וקול התורה בקע ממנו, לפתע נכנסו לבית המדרש אנשי השררה וראשי המשטרה של העירה וואלוז'ין, והסתכלו כה וכה אל קהל הלומדים. רבי חיים קבל את פניהם בברכת שלום, ושאלם מהי מטרת ביקורם כאן באישון לילה? הם התחמקו מלהשיב, רק היתה ניכרת הבעת שביעות רצון על פניהם.

למחרת נודע הדבר, כי היתה הלשנה של המוסרים בפני השלטון הנוצרי, שהיהודים מבזים את הנצרות בכך שהם מבטלים תורה באותו ליל חגא, והוחלט לשלוח פקידים לאמת את נכונות השמועה. בחסדי שמים הם באו לשיבה בשעה שכבר התמלא בית המדרש בלומדים, וחזרו והצהירו שבמו עיניהם הם ראו את כל תלמידי הישיבה לומדים בשקידה, וכל העלילה הזאת הנה שקרית לחלוטין. הואיל והתרחש נס באותה שנה בליל ניטל, ראה רבי חיים בכך רמז משמים שחפצים שלא יבטלו תורה בלילה זה, וקבע שכך ינהגו גם בשנים הבאות, לא יבטלו את בית המדרש בליל 'ניטל'.

אסיים ברעיון יפה שימחיש את הענין:

מעשה באברך ירושלמי שפרנסתו עלתה לו בקושי רב, ומצבו

הכלכלי היה בכי רע. בלית בררה הוצרך לכתת רגליים לארצות ניכר, להסתובב בין נדיבי עם ולהתרימם כדי להשיא את צאצאיו.

באחד הימים נכנס לביתו של עשיר גדול עתיר נכסים, וביקש את תרומתו. הלה החל לצעוק עליו צעקות רמות והפליא בו טעונוים קשים: "כיצד אינך מתבייש לבוא ולהתרים אותי? הרי אני עובד כל כך קשה על כספי. לא ישן לילות מרוב מתח ודאגה מעסקי. מבוקר ועד ערב אני עסוק בהצלחתם, ואילו אתה... בן ישיבה 'פרזיט', אינך עושה דבר... אינך מתבייש להעיז פניך לבוא ולדרוש ממני כסף?"

האברך עמד ושמע את הכל בשוויון נפש ובדומיה, מבלי להוציא כל הגה מפיו, ומבלי להראות שום סימני רתיעה. לאחר דקות ארוכות של צעקות, הוציא העשיר שלוש מאות דולר והעניק לו...

לפני יציאתו מהבית, שאל אותו העשיר: "אינני מבין אותך, אבקש שתסביר לי משהו: אני עומד וצוועק עליך במשך דקות ארוכות, כיצד אתה נשאר כה קר ואדיש כאילו הדבר אינו נוגע ללבך כלל? וכי באמת אין זה מכאיב לך שאני צוועק עליך?..."

השיבו האברך: "אומר לך את האמת, לפני שיצאתי מהבית לאסוף כספים בחוץ לארץ, הצטיידתי ברשימה מסודרת של כתובות בהן אני אמור לבקר. אחת הכתובות שהופיעה ברשימה היא הכתובת שלך. במשבצת הערות נכתב אודותיך כך: 'האיש צועק רבע שעה, אולם בסוף נותן שלוש מאות דולר'. והיות שידעתי כי מצפה לי מתנת יד הגונה לאחר קיתון הצעקות, הרגשתי שהצעקות הן רק 'היכי תמציי' כדי לקבל את התרומה, והוקל לי לקבלן..."

זוהי בדיוק נקודת האמונה. כאשר האדם קובע בלבו שהכל מתוכנן ונעשה בגזירת עליון, הקשיים אינם מעיקים עליו! האמונה הזאת נוטעת בו את ההכרה שזהו חלק מהתהליך שהוא אמור לעבור, והכל לטובתו. הידיעה הזאת מחזקת אותו ונוסכת בו תקוה לעבור את הקשיים בצורה קלה יותר.

(קטעים מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

לא הבנתי מדוע הדוד הזה לא הביא מתנה לחתונה, אבל דנתי אותו לכף זכות, כנראה משום איזושהי סיבה מוצדקת... כבר 'התייאשתי' ממנו... והנה כעבור חודש מהחתונה הוא הגיע אלי, מתנצל כולו על האיחור ובידו מעטפה. משפתחתי את המעטפה גיליתי שיש בתוכה...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על הצדקה, וסיפור ייחודי על מחצית השקל של בעל ה'כתב סופר' ורבי יהודה אסאד זיע"א

"כי תשא את ראש בני ישראל" (שמות ל', י"ב)

כתב בעל הטורים: "ונתנו - אם תקראנה למפרע יהיה גם כן 'ונתנו'. לומר לך: מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו, ולא יחסר לו בשביל זה כלום".

אדם שמקיים כאן למטה, "ונתנו" - זוכה לכך שהקב"ה מוריד עליו "ונתנו" מלמעלה.

פעם אחת ברך האדמו"ר הקדוש רבי מנחם מנדל מרימינוב זיע"א יהודי ב'פרנסה טובה', והלה התעשר עושר רב, בקנה מדה בלתי נתפס.

באו גדולי החסידים אל רבם ושאלו: "מדוע נתן הרבי את כל הכסף העצום הזה רק ליהודי אחד? סכום כזה מן הראוי היה שיתחלק בין כמה וכמה אנשים?".

נענה האדמו"ר ואמר: "אני לא נתתי לו את כל העושר העצום הזה! אני נתתי לו רק את הברכה, והוא, במעשיו, הגדיל והעצים את הברכה עד לממדים כה גדולים!".

ביאור הדברים: שאדם זה השכיל לעשות צדקות בכספו. ככל שגדלה הברכה - כן גדלו תרומותיו לצדקה. הוא לא הסתפק בצדקות שנהג בעבר. וכיון שהוא הגדיל את ה"ונתנו" שלו - בה במדה הגדילו לו משמים את ה"ונתנו" המגיע משם. בריבוי מעשי הצדקה שלו, הוא זה שהעצים והרבה את הברכה, עד לעשירות המופלגת לה זכה.

לא הגיוני שאדם שהפריש סכום מסוים לצדקה, בתקופה בה הרוויח אלף, ייתן את אותו הסכום לצדקה בתקופה בה הוא מרוויח עשרת אלפים...

אם הוא לא משכיל להרבות את הצדקה אלא "הון ועשר בביתו - וצדקתו עמדת לעד", הצדקה שלו נשארה "עומדת" על אותו סכום - גם משמים לא יעצימו לו את הברכה!

אבל אם הוא יודע שמאלף מפרישים מאה, וכשהקב"ה נתן ברכה ויש עשרת אלפים, מפרישים אלף, "האלף לך שלמה" - הברכה שבמעונו "מתפשטת ומתרחבת" ולא נותרת כפי שהיתה.

וזהו שאמר האדמו"ר לחסידיו: אותו אדם שהתברך ממני, הוא זה שהשכיל לדעת איך להעצים את הברכה. ההעצמה לא באה ממני.

"והיה ברכה" - כשהקב"ה מברך אדם, עליו להשכיל "לגדל" את

הברכה. אם, חלילה, לא ישכיל - "ונתנה לרעך הטוב ממך", והיא תפנה למי שכן יודע לגדלה.

מצדקה רק מרוויחים

לא אחת עמדת משתומם מול מעשי צדקה נפלאים, בהם ראו הנותנים - עין בעין - את התגשמות ההבטחה "ונתנו" - הנה אחד מהם:

הגיע אלי חתן שהתחתן לא מכבר, ובידו מעטפה. "כבוד הרב", כך אמר לי, "במעטפה יש את כספי המעשר מהכספים שקבלנו לחתונה. אני מעוניין, בלי נדר, להקפיד על 'מעשר כספים'". אמרתי לו: "הרי אני מכיר אותך. דירה אין לך. פרנסה אין לך. צרכים מינימאליים לבית עדיין חסרים לך. מדוע לא תשתמש בכספי המעשר לצרכי קיומך?".

"רבי! אני מעוניין בכל לבי לקיים מצוות מעשר כספים. ובאשר לצרכי הפרטיים - היד ה' תקצר?", אמר ונתן את תרומתו הנכבדה. וכי יעלה על דעת מאן דהו שהקב"ה לא ירעיף עליו שפע של ברכה? כעבור חודש ימים הוא שב אלי. מעטפה נוספת בידו ואמר: "כבוד הרב! במעטפה יש את כסף המעשר ממתנה נוספת שקבלנו זה עתה. אחד הדודים שהשתתף בחתונה, שלח רק עכשיו את מתנתו לחתונה".

"אומר לרב את האמת", הוסיף. "לא הבנתי מדוע הדוד הזה לא הביא

בלב הנוכחים כבר הפציע חשד, קל כי למרות זקנתו וגדלותו, לא עמד רבי יהודה בפיתוי, והחליק לכיסו באין רואים את המטבע היחידה במינה

כהרף עין הורה ה'כתב סופר' לנעול את שערי האולם, וצווה על כל המשתתפים לחפש את המטבע בכל עוז. לאחר שמחצית השקל לא נמצאה, הודיע ה'כתב סופר' כי אם המטבע לא תימצא בעוד עשר דקות, הוא יאלץ לפקוד על תלמידיו לעבור בין כל המשתתפים, ולחפש את האבדה בבגדיהם. הכל החלו בחיפושים נמרצים, אך המטבע נעלמה כאלו בלעה אותה האדמה...

ה'כתב סופר' כבר עמד להורות לערוך חיפוש מדוקדק בבגדי האנשים, כשלתע נעמד תלמיד חכם זקן ונשוא פנים, אשר התחנן ממעמקי לבו שלא יערכו חיפוש בבגדיהם, אלא ימשיכו לחפש אחר המטבע במשך עשר דקות נוספות. הזקן בעל הדרת הפנים, היה לא אחר מאשר עמוד ההוראה בדורו, רבי יהודה אסאד זצ"ל, בעל שו"ת "יהודה יעלה", שהיה תלמיד חכם מופלג, ונחשב לאחד מגדולי דורו. ה'כתב סופר' נענה לבקשה והכל המשיכו בחיפושים קפדניים במשך עוד עשר דקות רצופות, אך המטבע לא נמצאה. ה'כתב סופר' כבר עמד לצוות לפשפש בבגדי הנוכחים, כשרבי יהודה אסאד פנה אליו שוב והתחנן על נפשו: "מבקש אני ממעלתכם בכל לשון של בקשה, אנא המשיכו לחפש במשך עשר דקות נוספות, אולי בכל אופן תימצא המטבע, והבושה תיחסך מהקהל הנכבד!".

הבקשה המוזרה העלתה שאלות ותמיהות בקרב הצבור. 'מדוע כל כך חשוב לרבי יהודה שימשיכו בחיפושים?!' בלב הנוכחים כבר הפציע חשד קל כי למרות זקנתו וגדלותו, לא עמד רבי יהודה בפיתוי, והחליק לכיסו באין רואים את המטבע היחידה במינה. אולם מחמת כבודו נענו אף לבקשתו השניה והמשיכו לסרוק את כל פינות האולם, במטרה לאתר את המטבע הנעדרת.

בעוד הנוכחים משוטטים באולם וסוקרים בשיטתיות כל חלקה פנויה, נכנס למקום אחד המלצרים והכריז באדישות: "אולי מישוהו איבד פה מטבע?!". התברר כי אחד העובדים גרף בחסר תשומת לב את המטבע יחד עם מפת השולחן. המטבע העתיקה כבר עמדה להיות מושלכת לאשפה ככלי אין חפץ בו, לולי ערנותו של המלצר, שהחליט להשיבה לאולם, ולברר מיהו בעליה.

לאחר שנמצאה המטבע ושקטו הרוחות, הסה רבי יהודה אסאד את קהל הנוכחים ופתח בדברים:

"מן הסתם תמהתם וחשדתם בי על התנהגותי המוזרה במשך הדקות האחרונות. יתכן גם שבלבו של אי מי כבר בצבץ החשד כי

מתנה לחתונה, אבל דנתי אותו לכף זכות, כנראה משום איזושהי סיבה מוצדקת... כבר 'התיאשתי' ממנו... והנה כעבור חודש מהחתונה הוא הגיע אלי, מתנצל כולו על האיחור, ובידו מעטפה. "משפתחתי את המעטפה, גליתי שיש בתוכה בדיוק את אותו הסכום שנתתי לכבוד הרב כ'מעשר כספים' בפעם הקודמת, סכום שהוא מעל ומעבר למה שציפיתי לקבל ממנו. את המעשר ממנה הבאתי עתה"...

"ונתנו" - "ונתנו". אדם שנותן - נותנים לו. הכל חוזר בחזרה, ובגדול. כבר אמרו חז"ל (בראשית רבה ט, יא): "כל המדות בטלו, מדה כנגד מדה - לא בטלה". המתכון לקבלת הברכה, להרעפת השפע הוא: "יתן, ויחזור ויתן", בלי חשבונות...

זה בהחלט דבר לא פשוט ולא קל. אך טבעי הוא שלכל אחד יש את החשבונות שלו: "גם לי אין פרנסה"; "אני נצרך לא פחות ממנו"; "אני חוסך כל פרוטה לקנות לעצמי דירה, איך אני יכול לתת..." וכדומה. דרושה עבודה כדי לשנות את המבט, לשנות את התפיסה. להפנים שלעולם - אבל לעולם - לא מפסידים מלתת. ולא רק מלתת, אלא גם "מלתת ולחזור ולתת" רק מרוויחים!

דוד המלך אומר בתהלים (כ"ג, ו'): "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי". אדם שנותן צדקה, וגומל חסד בממונו, מביא את עצמו למצב שהחסד "רודף" אחריו, ורוצה "להדבק" בו...

אחרי ה"ונתנו" שלו - ה"ונתנו" בכון השני "רוצה לבוא"... ועדיין - גם מי שניחן בלב טוב שרוצה לתת - צריך להתפלל לה' שיכוון אותו לתת למקומות הנכונים, למקומות של תורה וקדושה. יש כאלו הרחוקים משמירת תורה ומצוות, שהם אמנם בעלי חסד ותורמים מהונם, אך הם תורמים לכל מיני שטויות והבלים, למועדוני ספורט ולבתי תרבות קלוקלים, שהשם ירחם.

צריך תפילה מיוחדת שלא להיכשל בעניים שאינם מהוגנים, ולזכות לעשות עם הכסף צדקה אמיתית, שהקב"ה חפץ בה.

"זֶה יִתְּנוּ כָּל הַעֲבָר עַל הַפְּקָדִים מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל" (שמות ל, ג)

בזמן מרנא ה'כתב סופר', הלא הוא רבי שמואל בנימין סופר, בנו של ה'חתם סופר' זצ"ל, נערכה סעודה גדולה לרגל התקנות החדשות שתקנו למניעת ההתבוללות וההשכלה. האסיפה היתה מכוונת כנגד רוחות הרפורמה שפשו באותה תקופה. ובאמצעות כינוס זה בקשו גדולי הדור לבלום את הפרצות הגדולות שנוצרו בכרם ישראל.

בעצומה של הסעודה, קם ה'כתב סופר' והכריז באזני הנוכחים: "ברצוני להראות לכם חפץ מופלא! הביטו וראו: הנה מטבע מחצית השקל עשויה כסף טהור! מטבע זו שמורה עמי בירושה מאבותי, ושמשה למצוות מחצית השקל בזמן בית המקדש השני!".

המטבע הנדירה הועברה בהתרגשות מיד ליד, והמשתתפים הנפעמים בחנו אותה בעיניהם בדקדקנות. כעבור זמן מה בקש ה'כתב סופר' לקבל את מחצית השקל בחזרה, אך שוד ושבר, מטבע הכסף יקרת המציאות לא נמצאה!

מנהל החידוד אורהב שוקולד?

פורים בפתח, והשאלות הקבועות חוזרות מדי שנה.
האם ניתן לשלוח סוכריות לסבא?
ומה שלחנו שנה שעברה לדוד מבני ברק?
וכמובן מה ניתן השנה למלמד בחיידר?
ואיך נצליח להגיע לידידנו באלעד.

יש לנו הצעה מיוחדת עבורכם

לרגל הוצאת הכרך החמישי בסדרת הספרים המצליחה 'לקראת שבת' ו'יקרא א'- פסח

ארגון 'דרשו' ו'אחינו' יוצאים במבצע ענק, של מתנות יוקרה שישמחו מאוד אתכם ואת המקבלים ממכם. והמשלוח עלינו.
תרמו לארגון 'אחינו' החל מ-18 ש"ח לחודש, וקבלו או שלחו לידיכם מגוון מתנות עד לשווי של 1687 ש"ח, ובנוסף קבלו כרטיסי הגרלה בסכום מצטבר של 50.000 ש"ח.

מסלול
25

תורמים 18 ש"ח למשך 16 חודשים סך התרומה 288 ש"ח
ומקבלים מתנות ללא הגרלה בשווי

538

ש"ח

סט 'משנה ברורה' 'דרשו'
ספר 'לקראת שבת' שמות ב' - פורים
או 'לקראת שבת' ו'יקרא א'- פסח
2 כרטיסי הגרלה על 50.000 ש"ח

מסלול
24

תורמים 18 ש"ח למשך 6 חודשים סך התרומה 108 ש"ח
ומקבלים מתנות ללא הגרלה בשווי

212

ש"ח

ספר 'לקראת שבת' שמות ב' - פורים
ספר 'לקראת שבת' ו'יקרא א'- פסח
בקבוק יין MOSCATO / היוצר
כרטיס הגרלה על 50.000 ש"ח

להצטרפות וקבלת המתנות:

* בקבוק יין ניתן לבחירה: MOSCATO - PRIVATE COLLECTION כרמל מזרחי - הכשר הרב רובין או 'היוצר - בראשית' בהכשר בד"ץ העדה החרדית

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית להיוזק
ועידוד לימוד התורה

לתשומת לבכם: 'לקראת שבת' שמות ב' עם קובץ מיוחד וסיפורים מרתקים לימי הפורים. ובכרך 'ויקרא א' קובץ ענק ומיוחד, עם סיפורים וראיונות מרתקים בענייני חג הפסח.

מסלול
מס' 27

תורמים 18 ש"ח למשך 17 חודשים סך התרומה 306 ש"ח
ומקבלים מתנות ללא הגרלה בשווי

600
ש"ח

סט 'משנה ברורה' דרשו'
סט 'דרש דוד' על המועדים 2 כרכים
בקבוק יין MOSCATO / היוצר
2 כרטיסי הגרלה על 50.000 ש"ח

מסלול
מס' 26

תורמים 36 ש"ח למשך 25 חודשים סך התרומה 900 ש"ח
ומקבלים מתנות ללא הגרלה בשווי

1687
ש"ח

סט 'משנה ברורה' דרשו'
סט 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון' דרשו'
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד דרשו'
סט 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים
גביע כסף
בקבוק יין MOSCATO / היוצר
10 כרטיסי הגרלה על 50.000 ש"ח

מוקד 'דרשו' 02-5609000

כשאדם נוסע למקום קדוש ויש לו עשרה בנים, הרי אדם הוא מוגבל וכוחות נפשו אוזלים, כשהוא מתחיל להתפלל הוא מתחיל בתפילה חזקה על הראשון ועל השני פחות, כי כשהיה לו ילד אחד היה מרבה בתפילה על זה הבן, כשיש לו שני בנים מתחלקים כוחות הנפש בתפילה בין שני הבנים, כשנולד ילד שלישי מתחלק לשלוש, ונמצא שהראשון נשאר תמיד עם תפילות רבות יותר משאר הילדים

הגה"צ רבי מנשה ישראל רייזמן שליט"א על ההשקעה בתפילה

"יִחַל מִשָּׁה אֶת פְּנֵי ד'" (שמות ל"ב י"א)

שמעתי מהרה"ג רבי זונדל קרויזר כאור החמה מזהיר זצ"ל, שהוא התבונן, שיש כמה משפחות שהילדים הראשונים הם תלמידי חכמים מופלגים, והילדים האחרונים פוחתים והולכים, וחשב שזהו בגלל חסרון התפילה, כי כשנותנים לאדם רשימה של עשרות שמות להתפלל, איכות התפילה יורדת ופוחתת מאחד לשני. למשל כשאדם נוסע למקום קדוש ויש לו עשרה בנים, הרי אדם הוא מוגבל וכוחות נפשו אוזלים, כשהוא מתחיל להתפלל הוא מתחיל בתפילה חזקה על הראשון ועל השני פחות וכו'. וכן בענין הזמן, כי כשהיה לו ילד אחד היה מרבה בתפילה על זה הבן, כשיש לו שני בנים מתחלקים כוחות הנפש בתפילה בין שני הבנים, כשנולד ילד שלישי מתחלק לשלוש, ונמצא שהראשון נשאר תמיד עם תפילות רבות יותר משאר הילדים.

כלפי מטה, שכך נמצא שתמיד יתחיל להתפלל בחמימות הלב על כל אחד ואחד מהילדים.

וראיה לדבר שבתוה"ק הוזכרו י"ב שבטי י-ה שש עשרה פעמים, ובכל פעם נכתבו בסדר שונה, ללמדך סדר התפילות כפי הנראה גם כשהתפלל יעקב אבינו על בניו היו לו כמה וכמה אופנים, פעם התחיל מראובן, פעם מיוסף פעם מבנימין. ואם אמרו חז"ל 'לעולם אל ישנה אדם בן בין הבנים' אין הדברים אמורים רק לגבי בגדים וכותנת אלא גם לגבי תפילות. וכן לגבי שעה שמשקיע ללמוד עם הילדים, אם היה לומד עם הבן הראשון שעה אחת, מדוע יחלק השעה לעשר בניו, שש דקות לכל ילד? הרי על כל ילד שנולד צריך להשקיע שעה נוספת בחינוך הבנים. כך היה לפני שתיקן יהושע בן גמלא את התלמודי תורה, אך כיון שכבר תיקנו שיש חידור, הרי עדיין מצוה בו יותר מבשלוחו, ויש להשקיע בכל בן ובן כמה שהיה משקיע לבן יחיד. כך מקיימים 'ושם האחד אליעזר' ולא 'השני', ללמדנו כמה האמא צריכה להקדיש בתפילה על כל אחד ואחד, וכמה האבא צריך להקדיש בלימוד עם הבנים

(מתוך ממשקה ישראל יתרו ע"ט)

ואמר רבי זונדל, שהאמא שיש לה יותר ילדים צריכה לעמוד הרבה יותר זמן בהדלקת נרות, שאם היתה עומדת בתפילה בהדלקת הנרות רבע שעה כשהיה לה רק בן אחד, הרי שכשיש לה שני בנים צריכה להתפלל חצי שעה וכו', והתפילות האלה אינן 'מותרות' אלא חיוב ההורים על הבנים כמ"ש רבי שמעון ממגנצא בפיוט דשבועות על עשרת הדברות, והזכיר בדיבור כבוד את אביך ואת אמך שהם הולידו אותך וגידלו אותך והתפללו עליך הרבה תפילות ותחנונים, ממילא עליך לכבד אביך ואמך.

הרי שאחת ממצוות האב על הבן הוא התפילות. ומה אשמים הבנים האחרונים שהם נולדו בסוף השורה? כך מלמד אותנו משה רבינו 'ושם האחד אליעזר', כשהתפלל על הבן השני התייחס אליו כבן יחיד. כך יש להתייחס לכל ילד וילד בגשמיות וברוחניות.

העצה איך להתפלל על כל בן כבן יחיד

עוד עצה שמעתי מהגאון רבי זונדל קרויזר, שכדאי לשנות את סדר התפילה על הילדים, פעם להתחיל הראשון עד האחרון, פעם להתחיל מהאחרון עד הראשון, ופעם מהאמצע כלפי מעלה ופעם

בישיבת מיר ישנו לפחות נציג אחד מכל אזור בעולם שקיים בו יישוב יהודי. כך שההצטרפות הסוחפת בקרב תלמידי הישיבה לתכנית ה'דף היומי בהלכה' מהווה בהחלט דוגמא ו'מראה מקום' ללמד על הכלל כולו

מבט על המהפכה השקטה בעקבות התחלת לימוד הלכות עירובין במסגרת ה'דף היומי בהלכה'

הרב שלום הרשלר

הרבה גבות התרוממו למול הפרסומים של 'דרשו' על התכונה המיוחדת לקראת ההתחדשות וההצטרפות הרבתית ללימוד ההלכה לרגל תחילת לימוד הלכות עירובין בלימוד חלק ד' במשנה ברורה.

על הראשונים אנו מתפללים ומקוים שיישארו במסגרת. אך שיצטרפו חדשים!?! היו לא מעטים שהתפלאו בשקט. הלכות לא מוכרות. אינם שייכים כל-כך למעשה. ובכלל יש כל כך הרבה הלכות שאנשים צריכים ללמוד לפני זה...

כיום, בסייעתא דשמיא נגלה הפלא לעינינו. ההתלהבות ההמונית של כל שלומי ישראל, לחצרותיהם ולקהילותיהם. בכל שבטי ישראל לגוניהם המצוינים ניכרו ובלטו ההצטרפות הסוחפת ללימוד ה'דף היומי בהלכה' שהביאה בהמשך לרבים וטובים להסתפח לנחלת השם להיות חלק מלגיננו של מלך, שוני ההלכה בכל יום. בהחלט יכולים לומר ולהכריז; אשרי העם הם לומדך. אשרי העם שככה לו. להשלמת התמונה פנינו להרב אהרן כהן ראש מערך ה'דף היומי בהלכה' וביקשנו לשמוע ממנו, מהיכרותו את השטח עד כמה התפשטה לימוד ההלכה בישראל. את פרץ האושר שנבע מהרב כהן במשך השיחה לא נוכל להעביר, אך לתועלת הקוראים נרשום את המילים המספרים את המציאות המוכרכת.

אפשר הרבה להאריך ולהעריך בגודל המהפכה ההלכתית המתרחשת מול עינינו בחודשיים האחרונים. מקדים לנו הרב כהן. אך להמחשה חיה, נדגים את המתרחש בתקופה האחרונה בישיבת מיר המעטירה בעיר הקודש והמקדש ירושלים יצ"ו אמן.

את ישיבת מיר אין צורך להציג. אין יהודי בעולם ששמעה של הישיבה לא הגיעה לאוזניו. קרוב לרבבת לומדים השקועים ומשוקעים בתוככי ים-התלמוד במרחבי בנייני הישיבה מעידים כאלפי עדים על בית היוצר הגדול לתורה.

ייחודיותה של ישיבת מיר במבחר הגוונים והסוגים המסתופפים בצילה-סביב תורתנו הקדושה. עד שנדמה שמכל אזור שבעולם הקיים בו יישוב יהודי ישנו לפחות נציג בישיבה הקדושה. כך שההצטרפות הסוחפת בקרב לומדי ותלמידי הישיבה ללימוד בתכנית ה'דף היומי בהלכה' מהווה בהחלט דוגמא ו'מראה מקום' ללמד על הכלל כולו.

בראש; עברנו לשיחה עם האחראי הוותיק בישיבה הרב אהרן אתרוג לשמוע ממנו על הנעשה;

מזה שנים קיים 'מוקד מבחן' בבית הכנסת 'בית יוסף' ברחוב זונפלד 23 בו מתקיים המבחן ביום חמישי בשבוע של המבחן בשעה 6:30 בערב. החל הוא בתיאור הנעשה בשטח. כעת עם תחילת לימוד הלכות עירובין נדברתי עם רבים מה'חבורות' שלמדו בעבר הלכות עירובין וציינתי להם על המעלות להצטרפות ללימוד במסגרת ה'דף היומי בהלכה' לכל יהודי ובייחוד להם שכבר עברו ולמדו בעיון רב את הסוגיות בעניין. כן דאגתי למודעות פרסום.

ברוך השם השקעה הוכיחה את עצמה. מציין הרב אתרוג כשהתרגשות נשמעת בקולו. במבחן האחרון הייתה עלייה מיוחדת בכמות הנבחנים שלא התכוננו אליו ואף לא חלמנו על עלייה של במספרים כאלו. כבר במבחן הראשון של עירובין הייתה 'הכפלה' במספר הנבחנים, כשבסך הכל מאות! מבני ולומדי הישיבה השתתפו במבחן!

המחזה היה נהדר, ממשיך הרב אתרוג, רבים טובים מבני הישיבה באו והתיישבו למבחן המסכם. ראו עליהם את ההנאה והסיפוק אותו הם חיים על ההעברה על החומר והסיכום בכתב. לצידם הגיעו רבים שעמדו והציצו במחזה הנהדר בקודש. היו כמה שלא התאפקו וניגשו אלי כשהם לוחשים לי בחן, בעזרת השם בחודש הבא אנו גם נבחן...

אפילו כיום, כבר שבועיים אחרי המבחן הקודם. מעביר הרב אתרוג בקול רוגש. לא עובר כמעט יום, שלא ניגש אלי 'נבחן חדש' ומודה לי בלבביות על המבחן שעזר לו לסכם את הלימוד, או הודאה על

הגאון מוילנא התגלה בחלום לתלמידו הגדול ר' חיים מואלוזין, וניבא לו באופן מדוייק ביותר את קורות שלושת תלמידיו שסרו מן הדרך, ואת העתיד לקרותם...

'יש בתורה כח עליון להשיב נפש - כנגד חילות היצר'

איכפת לו, שיהודי התענה יבכה ויתפלל כל היום, ובלבד שלא ילמד תורה.

מסופר על מרנא הגאון רבי חיים מוולוזין זיע"א, שבתקופתו רווחה אגדה בין יהודי ליטא, בדבר שלשה תלמידים של ישיבת וולוזין, תלמידים אלה התבלטו ביתרונותיהם המיוחדים, האחד היה מיוחס נצר למשפחה שמנתה שבעה דורות רבנים בזה אחר זה, השני היה מוכתר בנימוסים ומחונן במידות טובות להפליא, ואילו השלישי היה חריף ובנוסף לזה שקדן עצום בתורה.

לימים נתפסו שלושת התלמידים הללו לרוח ההשכלה הברלינאית שהשתלטה אז על מחנה ישראל, הם עזבו את הישיבה ויצאו לתרבות רעה, צער רב הצטער עליהם מייסד הישיבה מרנא ר' חיים, הזיל דמעות ומיאנה נפשו להנחם.

והנה באחד הימים נגלה אליו בחלום רבו 'הגאון' רבי אליהו מוילנא זיע"א ואמר לו: 'כזאת וכזאת תאכל חרב ההשכלה, זכות אבות לא תעמוד למי שנפל בפח הכפירה, שהרי כל בני ישראל בני אברהם יצחק ויעקב, גם המידות הטובות אינן משמשות תריס בפני הפורענות שכן מידות טובות אינן מיוחדות לישראל בלבד, רק זכות התורה לבדה תעמוד לו ליהודי שלא תכרת נפשו מישראל, כל מי שלמד פעם תורה לשמה, כל מי שטעם מתיקותה של התורה, כל מי שספג לתוכו את ריחה של התורה, מובטחני שהתורה תעמוד לו

הרב בנימין גולד

וַיֹּאמֶר מִי לְד' אֵלַי וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי לְוִי (שמות לב, כו)

שבט לוי עמדו בנסיון הקשה של 'חטא העגל', שהיה נסיון קשה מאד, וכפי שהביא רש"י, שהשטן עשה תחבולות גדולות כדי ללכוד את כלל ישראל ברשתו, ובלבל העולם ועשה דמות משה שנושאים אותו באויר רקיע השמים.

כיצד באמת הצליחו שבט לוי לעמוד בנסיון הקשה הזה? מביא בדעת זקנים מבעלי התוספות בשם הרמב"ם, שאברהם מסר קבלת התורה ליצחק ויצחק ליעקב ויעקב ללוי, וזרעו הושיבו ישיבות שלא פסקה מהם תורה כלל, ולפיכך גם לא ישתעבדו במצרים. זה מה שעמד להם להנצל מתחבולת השטן במעשה העגל.

העצה היחידה לעמוד מול פיתוי היצר והשטן, זה לימוד התורה! המאור שבתורה מחזירו למוטב, יש בתורה כח עליון להשיב נפשו של האדם לרוממו ולחזקו כנגד כל פיתויים שבעולם.

יודע מה שאמר מרנא הכהן הגדול החפץ חיים זיע"א בדרשה שנשא בפני כינוס ועד הישיבות בוילנא אודת הדרכים להחזקת התורה, וכך אמר: בתורה מסופר שהמלאך נאבק עם יעקב אבינו שהיה אחרון שבאבות, ושאל - שיש להתבונן מדוע חיכה המלאך כל כך הרבה שנים ולא נאבק עם אברהם אבינו או עם יצחק אבינו?

ונשא החפץ חיים תירוצו אשר הוא יסוד מוסד לכל מהלך חיינו, ואם לא היה אומרה אין אנו היינו יכולים כלל לעלותה על לוח ליבנו, שהנה ידוע שאברהם אבינו הוא עמוד 'החסד', ויצחק אבינו הוא עמוד 'העבודה' שפשט צאוורו לשחיטה בהר המוריה, ויעקב אבינו הוא עמוד 'התורה', שתתן אמת ליעקב זו תורתנו הקדושה.

אמר החפץ חיים, שרו של עשו - הוא היצר הרע, יכל לסבול את מידת החסד של אברהם אבינו, וכן יכול לסבול את העבודה של יצחק אבינו, אבל כשהגיע יעקב אבינו שהוא כח התורה, כאן החליט היצר הרע שחייב הוא לצאת למלחמת חורמה, כי התורה היא המגינה מהיצר הרע ולכן פחד שרו של עשו מיעקב אבינו, ואמר החפץ חיים שמיני אז ניתשת מלחמה תמידית מצד כוחות הרע אל מול עוצם תורתנו הקדושה לומדיה ומחזיקיה.

והנה כבר ידוע מה שאמר מרן הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זיע"א ששמע מפי קדשו של מרנא החפץ חיים זיע"א, "שליצר הרע לא

להגן עליו ולהציל את נפשו מרדת שחת, אין התורה מניחה ליהודי לכפור באלוקיו ולהדבק לעם אחר'.

עברו שנים רבות, ר' חיים חקר ודרש על גורלם של שלושת תלמידיו, ונודע לו כי התלמיד הראשון היחסן שכח את יחוסו ותפארת משפחתו והתבולל בעמי הארץ. התלמיד השני שהצטיין בנימוסיו התמסר לחכמת הפילוסופיה ודעתו נתבלבלה עליו, עד שהמיר דתו והיה דורש דרשות של דופי. ואילו השלישי המתמיד לאחר שנכנס לאוניברסיטה בהיותו בעל מוח חריף ושקדן, עשה חיל בלימודים הכלליים, עד שיצא שמו לתהילה וכל המלומדים השכימו לפתחו, לבסוף נתמנה לפרופסור באוניברסיטה המלכותית.

אלא שנכוננו לאותו תלמיד קשיים גדולים, היות ומשרה רמה שכזו בדרך כלל לא ניתנה ליהודי, הוא נידרש להמיר את דתו, אך הוא התחמק מידי פעם בפעם, כאשר גבר עליו הלחץ, ביקש אורכה של שלושה ימים, לאחר מחשבה עמוקה החליט לוותר על הכבוד

ונמלט ממקומו על מנת לעלות לארץ ישראל. בדרכו לארץ ישראל, סר לוולוז'ין להקביל את פני רבו לשעבר ולקבל את ברכתו, ר' חיים עלו מאד לקראתו וחיבקו בזרועותיו, לאחר שהתלמיד סיפר לרבו על מאורעותיו, שאלו ר' חיים: 'בני מי הצילך מן החטא?' השיב התלמיד: נזדמן לי לעבור בעיר מגורי באישון לילה על פני בית יהודי, מן הבית בקע קול לימוד תורה בניגון עצוב, הניגון משך אותי ונצמדתי למקומי והקשבת, צלילי התוגה שהדהדו באזני נצטיירו בדמיוני כאילו התורה בוכה על שנששתיה והנני עומד על סף הכחש והבגידה בה, אותה שעה נתעוררו בי הרהורי תשובה, וכך הגעתי עד הלום.

חלומי של הגר"א מוילנא התקיים במלואו! רק התורה מגינה ומצילה מפני נסיונות היצר והשטן, היא חומה ומגן להזכיר לאדם כל הזמן את רוממות ערכו, המאור שבה מחזירו למוטב גם אם נפל ומעד, תמיד הניצוץ שבה ידליק בו את אור האמת ויחזרהו למוטב.

איזה מטבע בתורה היה בשווי של 24 קרט?

"מִחְצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה" (שמות ל', י"ג)

קב ונקי
הרב צבי זינברג

בתורה כתוב שמטבע ה'שקל' מכיל בתוכו עשרים גרה, וכתב רש"י ש'גרה' הוא לשון מעה.

באבן עזרא כתב ש'גרה' הוא גרגיר של עץ החרוב, ומטבע ה'שקל' היה במשקל עשרים גרגירי חרוב. וכ"כ היראים (סי' ק"מ [שנג]): שמעתי שעשרים גרה הם עשרים גרעיני חרובין, ונקראו על שם שהבהמות גרות אותם, וכסף משקל העשרים גרעינים הוא השקל, והוא דבר מועט. והנה בימי בית שני הוסיפו על המטבעות שהיו בימי משה במדבר כמש"כ בתוס' במנחות (עז). ד"ה והשקל עשרין גרה), וכל שקל היה במשקל כ"ד גרה, דהיינו כ"ד גרגירי חרוב.

ישנה מידת מישקל הנקראת קרט - שהיא יחידת משקל באבני חן, ושווה בדיוק ל-200 מיליגרם. מקור השם הוא בזרע פרי עץ החרוב (ביוונית κεράτιον - קרטיון) ששימש בימי קדם לשקילת אבני החן. השימוש בזרעי החרוב כיחידת משקל נוצר, כיוון שפעם חשבו שלכל זרעי עץ החרוב, בכל פרי, יש אותו משקל בדיוק. בפועל, שונים הזרעים במשקלם כמו זרעים אחרים אך כיוון שהם שטוחים, קשה להבחין בזרעים חריגים בגודלם. ולפי פירושו של האבן עזרא ש'גרה' הוא גרגיר החרוב, נמצא א"כ שכבר בתורה מצאנו מקור למשקל ה'קרט'.

המעניין הוא, שלפי זה מצאנו אף רמז לענין ה-24 קרט, כי יש האומרים שמטבע היווני סולידוס, היה ה"דולר"

של התקופה הביזנטית, הוא היה מטבע יציב וחזק ששימש לעריכת עסקאות במקומות רבים בעולם. הסולידוס היה מטבע זהב טהור שמשקלו 24 קרט, כלומר משקל של 24 זירעוני חרובים. לפי פירוש האבן עזרא, ה'שקל' שהיה בימי בית שני לאחר ההוספה, אף הוא היה 24 קרט.

בתקופה מאוחרת יותר אימצו את יחידת המידה 'קרט' כדי למדוד את דרגת טוהרו של הזהב, כיום יש למושג קרט שתי משמעויות שונות: האחת - יחידת מידה למדידת משקל של אבני חן והאחרת - יחידת מידה למדידת דרגת הטוהר של זהב. כאשר אומרים שתכשיט עשוי 24 קראט זהב, מתכוונים שהוא עשוי זהב טהור, כלומר 99.9% זהב.

והנה, לילה אחד, בשעה 2 בלילה, נחרד הגאון רבי משה חברוני זצ"ל - ראש ישיבת חברון, לשמוע דפיקות בדלת הישיבה. למרות שהנקישות היו עדינות משהו, מפלס החרדה בלבו זינק לגבהים. מי הוא זה הדופק האלמוני, שיצא לרחובה של עיר בעיצומו של עוצר?

סוד הפרת העוצר הלילי שנחשף בהלוויה

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"הַעֲשִׂיר לֹא יִרְבֶּה" (שמות ל', ט"ו)

אחד הדברים המאפיינים את עם ישראל, אחד הערכים שעם ישראל מתמסר אליהם בכל לבו ונפשו - הוא ערך השלום והאחדות. התחושה שבקרב כולנו היא, שכולנו עם אחד, בנים לאותו אב אהוב, אחים יחדיו לצרה ולשמחה. בכל עת מצוא ובכל זמן, יהודים הם עם אחד - יחיד ומיוחד, שהאחדות שבו מחממת את הלב ומרגשת את הנשמה. אשרינו שזכינו להיות חלק מעם מאוחד, הנשמר מכל משמר למנוע מחלוקת או תגרה מיותרת.

פרשת השבוע, הפותחת במצוות נתינת מחצית השקל, טומנת בחובה עוד אוצר יקר על מעלת האחדות, שכדאי שכולנו נכיר. הבה נראה את ר' וולף הגביר, אשר זוכה להערכה רבה והכל חרדים לכבודו, מגיע לבית המקדש לתת מחצית השקל. הוא שולף פנקס שיקים של 'חשבון מנהלים', מוציא מכיס חליפתו הזיקרתית עט מוזהב, ובבואו לרשום - הגזבר פוקד עליו: 'חצי שקל רבי וולף, אגורה אחת לא יותר, כמו כולם בדיוק!'

דקה אחריו, מגיע ר' חייקל העני. מורגל הוא להלך בצידי הדרכים, משתדל להשתמט מכל הוצאה שאינה חובה. בבואו לגזבר, הוא שומע את אותן מילים פשוטות ונחרצות: 'חצי שקל ר' חייקל, אגורה לא פחות!' - כי זה מה שביקש בורא עולם בפרשת השבוע, שהעשיר לא ירבה והדל לא ימעט, כולם שווים ובעלי ערך זהה בדיוק, אין שווים יותר ואין שווים פחות!

כי מחצית השקל היא התרומה המיועדת לקרבן התמיד - הוא הקרבן המגן על עם ישראל 24 שעות ביממה 365 יום בשנה, ותנאי הכרחי להיותו קרבן ציבור מושלם - הוא שכל הציבור יהיה שווה בנתינה עבורו, כולם שווים לחלוטין. מלבד עצם הנתינה המשותפת ויעוד התרומה, המושג 'קרבן ציבור' הוא במהותו קשר רוחני נפלא עם אבא שבשמים, ולכן כה חשוב וקריטי לקשר הזה להתקיים באופן בו כולם שווים לחלוטין.

כי התנאי הראשון לאחדות מושלמת - הוא ההבנה שכל יהודי שווה, משמעותי, בעל ערך ייחודי. בוודאי שיש יהודים בכל הרמות הרוחניות והאישיות, אך לא ניתן לזלזל באף אחד מהם, כי קיומו של כל אחד הוא קריטי להשלמת התמונה המלאה. וכמו פאזל שהופך למושלם רק כשכל חלקיו במקומם, כך שלימות ההגנה השמימית

על העם היהודי היא רק בהבנה שכל היהודים שווים בחשיבותם, לא ניתן לזלזל באף אחד מהם, ויש לברוח מכל מחלוקת ביניהם! את התגלית הזו מגלה בעל האבן שלימה' בפרשה זו, בהאירו את האושר הרב הטמון בהבנה שכל יהודי הוא רק מחצית, ונדרש לערך המיוחד של זולתו, כדי להשלים את שלמותו הרוחנית. כי ההתרוממות המיוחדת של בני ישראל, היכולת של כולנו - כאומה שלימה ומאוחדת - לעמוד מול האתגרים שלנו, להתייצב בגאון מול הקמים עלינו, לינוק אנרגיה שמימית כבירה ורבת עוצמה - היא רק כאשר כולנו מאוחדים, שומרים איש על כבוד זולתו ומכירים בערך חברינו.

זה לא תמיד קל, כי גם הגביר עלול לחוש שלא בנוח לנוכח העובדה שאינו רשאי לתת יותר ממחצית השקל, וגם העני עלול לחוש לחץ על שהוא חייב לתת את אותו הסכום בדיוק. אבל זה בדיוק המסר החשוב לכולנו: שנכיר כולנו בערך זולתנו, שנשמור על האחוה והרעות בינינו, שנעמוד בכוחות משותפים לשמור ולפתח ולהעצים את אחדותנו!

הבה ניקח את המסר הזה העולה מפרשת השבוע, לחיי היום יום שלנו. מחלוקת עלולה להתלקח תוך שניות אחדות, בבנין המגורים בו אנו מתגוררים, בקהילה, בבית הכנסת, בין החברים. מילה אחת שאינה במקום, פגיעה מיותרת, לשון הרע שטוב לו שלא יצא מהפה, ביטוי פוגעני או לא מכובד - ואש המחלוקת משתוללת בחוסר שליטה, ומחסלת את כל הנקרה בדרכה.

מאידיך, הויתור ההדדי, השמירה על כבוד הזולת, ההבנה כי חברינו חשובים לנו ויקרי ערך עבורנו, אנו מחוייבים בכבודם ונעשה הכל כדי

לשמר אותם בידידות ואחוזה עימנו - הם הם הערובה להתרוממות הרוח ולקירוב הלבבות לאבא שבשמים, ולהשפעת שפע אושר ושמחה עד בלי די על כולנו, ככתוב: 'ברכנו אבינו' - כי 'כולנו כאחד יחד'!

בריחה מוזרה שהצילה חיים!

העיר אוז'רוב שבפולין היתה עיר לא גדולה, אך נחשבה למגדלור רוחני הפועם בעוז. בימים שלפני מלחמת העולם הראשונה, כיהן בה כרבי הרה"ק רבי אברהם שלמה מאוז'רוב ז"ע, ובנו - הרה"ק רבי משה יחיאל מאוז'רוב ז"ע, בעל ה'באר משה', כיהן בה כרב בלעדי, ואף פתח בעיר ישיבה, לצד פעילות חסד עניפה למען נזקקי העיר. למרות שהוצעו לו הצעות רבנות מכובדות ונחשבות מהעיר אוז'רוב, ויתר עליהן והעדיף להמשיך להתמסר לצרכי הקהילה - הרוחניים והגשמיים כאחד.

ואז הגיעה מלחמת העולם הראשונה, בשנים תרע"ד - תרע"ה. העיר אוז'רוב הפכה לשדה קרב מדמם, והראשונים לשלם את המחיר - היו כמובן היהודים. הכוחות הרוסים החליטו על גירוש כל יהודי העיר, שנאלצו לאסוף את מיטלטליהם ולצאת אל הלא נודע, כשמבטי לעג של שכניהם הגויים מלווים אותם לדרכם. עוד טרם יצאו כבר כבשו איכרי הסביבה כל בית או נכס יהודי, נכנסו, גנבו, שדדו ובזזו מכל הבא ליד, וכל זאת לעיני היהודים הרואים באובדן נכסיהם ועיניהם כלות.

אם לא די בכך, בצאתם את העיר פקדה שריפה קשה את כל העיר ומבואותיה, כילתה את בתיה וחוללה שמוות בכל הרכוש שנותר. בני הקהילה מצאו את עצמם בעירום ובחוסר כל, וכשהתירו להם הרוסים לשוב העירה - שבו כולם לאוז'רוב חפויים ואבלים, מחפשים מוצא, עידוד וניחומים על כוס התרעלה העוברת עליהם. ה'באר משה' נזעק להצלת אחיו, במאמץ אדיר גייס כספים והחל לכונן את הקהילה מחדש, ואז התרגשה ובאה עליו צרה חדשה:

מגיפת הדבר. המגיפה הפילה חללים רבים, בהם גם הרבנית הצדקנית רעייתו של ה'באר משה'. מיד אחר כך, בשנת תרע"ח, נפטר עליו אביו הרה"ק רבי אברהם שלמה ז"ע, והוא נותר אלמן ויתום מאביו הגדול, כשעול הקהילה המרוסקת והמדוממת כולה מוטל על כתפיו הצעירות...

כאן התגלתה דמותו המאירה של ה'באר משה' במלוא יפעתה. הוא לא נתן לגזירות הקשות לשבור את רוחו, והוא שעמד לעדתו כעמוד האש - המאיר את הדרך החשוכה ומחמם את הלב. בכוחות לא לו אסף את השברים, ופעל כדי לשוב ולבנות את בית הכנסת ואת מקווה הטהרה, את מוסדות החינוך ואת בתי התמחו, הכל בנה בעל ה'באר משה' בעשר אצבעותיו לאחר החורבן הנורא שעברה הקהילה.

ואז, לאחר שנים של מסירות נפש והשקעה אדירה עד כלות הכוחות, לאחר לילות כימים של עבודה מאומצת למען הכלל והפרט, לאחר הקרבה שאין מילים לתארה למען קהילת אוז'רוב עד שראה אותה פורחת כבתחילה - - -

נשא ה'באר משה' את רגליו, והיגר לארצות הברית. במהירות, בחופזה, כנמלט ממש. מה קרה לו לרבי האהוב והנערץ שבנה את

הקהילה מחורבותיה? מה הכריח אותו לברוח לארץ כה רחוקה לאחר שכה התמסר למען תושביה?!

שנים ארוכות ריחפה השאלה בחלל, עד שה'באר משה' בעצמו נתן את התשובה...

היה זה שנים רבות אחר כך, לאחר מלחמת העולם השנייה. אל חדרו נכנס יהודי, ותינה את צערו. הוא סיפר כי בנה בעשר אצבעותיו את מוסדות הקהילה בשכונה בה הוא מתגורר, פתח את בית הכנסת וארגוני הסיוע בקהילה, והתמסר להצלחת כל אחד מבני הקהילה - רובם אודים מוצלים מאש התופת הנאצית.

'ולאחר כל זאת', סיפר אותו יהודי ופרץ בבכי, 'בני הדור הצעיר, רוצים להשתלט על הקהילה שבניתי במאמץ רב ותוך מסירות נפש. הם החלו לשנות את סדרי הזמנים, מבקשים לשנות את סדר היום בבית הכנסת, פועלים הפוך מכל הוראה שלי. רבי!' פנה היהודי אל ה'באר משה', 'עוצה לי עצה כיצד להתמודד עם הצרה הנוראה הזו שניחתה עליי בעיצומו של יום בהיר!'

ואז, פנה אליו ה'באר משה', וסיפר את סיפור חייו. את מסירותו והשקעתו למען הקהילה באוז'רוב שבפולין, את מלאכת השיקום שהשקיע, ואת בית המדרש והמוסדות שפתח ופיתח. 'ובכל זאת ברחתי לארצות הברית, התדע למה?!

היהודי שם אוזנו כאפרכסת, סוד גדול עומד להתגלות. וכך סיפר הרבי: 'כי לפתע קמו אנשים וקראו עוררין על היותי מנהיג הקהילה ורבה הבלתי מעורער. ידעתי שיש לי חסידים רבים בעיר, ידעתי שהם יילחמו על כבודי וינהלו קרב עיקש על מעמדי - ודווקא לכן ברחתי. ברחתי מהמחלוקת הנוראה הזו שאימה לפרוץ, העדפתי להגיע למקום ציה ושוממה כמו ארצות הברית באותם ימים - ובלבד שהמחלוקת לא תיגע בשולי בגדי, שלא יהיה לי חלק בה ולו כמלוא נימה!'

הרבי נשם עמוקות והמשיך: 'זהלא תדע בני, מה היה הסוף העצוב של הקהילה'. כאן פרץ הרבי בבכי על צאן מרעייתו, למרות השנים הרבות שחלפו ולמרות שברח מאש המחלוקת שאימה להתלקח ביניהם - צערו על בני הקהילה היה כאובדן בניו ממש. 'כשהנאצים ימ"ש נכנסו העירה, הם אפילו לא טרחו לשלוח את יהודי אוז'רוב למחנות. פשוט העמידו את כולם בשתי שורות ישרות, וירו בהם בזה אחר זה...

ואני ניצלתי. כי ברחתי מאש המחלוקת! - סיכם הרב, והותיר לבן שיחו להסיק לבד את המסקנות...

את הסיפור הנפלא הזה, שמענו מנינו של ה'באר משה', הרה"ח ר' דוד בקר שליט"א בן כ"ק האדמו"ר מאוז'רוב שליט"א, והוא טומן בחובו מסר נורא הוד: אש המחלוקת היא קטסטרופה נוראית, היא פוגעת בצודקים ושאינם צודקים כאחד, אינה מבחינה בין טובים לרעים.

כשרואים מחלוקת מתגלעת, כשניצוץ מחלוקת מתחיל להתלקח - אדם חכם נושא את רגליו ובורח, מה לו ולצרה הזאת. יתכן שהוא צודק, יתכן שהוא מאוד מאוד צודק, לפחות כמו ה'באר משה' ביחס לקהילה אותה הקים וייסד ושיקם. ועדיין, כדאי לראותו מול העיניים כדי לזכור כיצד נהג, כדי להימלט ולהינצל.

רק האחדות - היא המבטיחה סייעתא דשמיא, ברכות שמים, רוממות

הרוח. אחדות מרוממת את בני ישראל, מקרבת אותם לאביהם שבשמים, מביאה בכנפיה ישועות וברכות לרוב. הבה נשמור על אחדותנו מכל משמר, כי כוחנו באחדותנו!

דפיקות באישון ליל...

היה זה לפני כשמונים שנה, בתקופה בה התנהל מאבק מתמשך עקוב מדם בין השלטון הבריטי ששלט בארץ, לבין המחחרות היהודיות. אחד מאמצעי הביטחון שהשליטו הבריטים היה 'עוצר', לפיו נאסרה יציאה מהבית בין השעות 6 בערב ל-6 בבוקר. מי שנתפס מהלך בחוצות קריה בשעות הערב והלילה - נעצר מיידית או חלילה נורה בידי החיילים הבריטיים שפטרו לו ברחובות ופיקחו על ביצוע העוצר במלואו.

והנה, לילה אחד, בשעה 2 בלילה, נחרד הגאון רבי משה חברוני זצ"ל - ראש ישיבת חברון, לשמוע דפיקות בדלת הישיבה. למרות שהנקישות היו עדינות משהו, מפלס החרדה בלבו זינק לגבהים. מי הוא זה הדופק האלמוני, שיצא לרחובה של עיר בעיצומו של עוצר? ואולי אלו החיילים הבריטיים בעצמם? הוא ניגש לדלת, שאל 'מי שם', ונענה: 'דער פעטער' - הדוד. עתה רווח לו קמעא - כי הלא לא מדובר בחיילים בריטיים, אלא בדודו - הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל!

הוא פתח את הדלת והזמין את רבי איסר זלמן להיכנס, כשהוא תמיד מיד: 'מה הביא את הדוד בכזו בהילות לישיבה, באמצע הלילה ותוך חירוף נפש? מה כל כך בוער ולא סובל דיחוי עד שעת בוקר?'

רבי איסר זלמן נראה כמי שציפה לשאלה, והשיב בפשטות כי צצה לו קושיא ברמב"ם מוקשה, והוא חפץ לפרוש אותה בפני אחיינו הגאון ולדון עמו בצוותא בעניינה, כדי שהדברים יעלו ברורים ומחוורים, שכן עד שהרמב"ם לא יתורץ ויובן יפה - לא יוכל לתת תנומה לעפעפיו... רבי משה נענה לאתגר בשמחה, ויחדיו הם ישבו ודנו בקושיא המורכבת שעה ארוכה, עד שהדברים הוסברו והובהרו, ורבי איסר זלמן פנה לצאת לשוב לביתו...

'לא, במטותא', עצר רבי משה את רבי איסר זלמן, 'הלא סכנה להסתובב בחוץ, יש עוצר! ימתין כבודו בישיבה עד שעת בוקר, תוכלו גם לנוח כאן. לצאת עכשיו? מה כל כך דחוף?'

רבי איסר זלמן הודה על ההזמנה, אך הסביר כי לא יענה לה, שכן הוא צריך לכתוב את התירוץ במחברתו. לא הועילו כל תחנוניו של רבי משה, ולמרות הסיכון - קם רבי איסר זלמן ויצא לביתו בשעת לפנות בוקר מוקדמת, כדי לכתוב מיד את התירוץ במחברת!

בהלווייתו של רבי איסר זלמן, עמד אחיינו רבי משה והספידו, סיפר את הסיפור והוסיף: 'ראו נא ראו, עד היכן הגיעה אהבת התורה שלו. הוא היה מוכן להסתכן בשעת לילה, לצאת הלון וחוזר תוך הפרת העוצר, כדי ליישב רמב"ם מוקשה ולשמר את התירוץ במחברתו. אהבת תורה עד כדי מסירות נפש!' - אמר בשבח דודו.

אלא שכשבא רבי משה לנחם את דודתו הרבנית בימי השבעה, הפטירה לעברו: 'לא כך היה המעשה...', ולנוכח מבטי התמיהה שלו - שכן הוא גיבור המעשה והיה עד לפרטיו, הסבירה: 'כל המעשה שונה לחלוטין. הוא בכלל לא עוסק באהבת התורה שלו - שבוודאי

היתה אדירה ונעלית. הסיפור עוסק במשהו אחר!' - וכאן פתחה הרבנית וסיפרה את הסיפור מנקודת מבטה:

לא בחינם נותר רבי איסר זלמן ער באותו לילה, אלא משום שבאותה תקופה נדרשה המתנה ארוכה להדפסת ספר בבית הדפוס, והנה בתחילת הערב קיבל הודעה כי משהו שתורו נשמר לו ליום המחרת בשעה 8 בבוקר - ביטל את עבודת ההדפסה שתכנן. בעל הדפוס עדכן את רבי איסר זלמן, כשהוא מתרה בו להביא את תכריך כתביו עד 8 בבוקר בדיוק, כדי לתפוס את התור שהתפנה, לפני שיעבור ללקוח הבא בתור ברשימה, ויאלץ לחכות לתורו בעוד כשנה...

רבי איסר זלמן והרבנית התיישבו לעסוק בסידור הכתבים לדפוס, ולפתע נזעק רבי איסר זלמן: 'לא יתכן, לא נוכל להמשיך!' - קבע לפתע. 'הרי יש לי שלושה אחיינים גאונים - רבי אהרן כהן, רבי יחזקאל סרנא, ורבי משה חברוני. את השניים הראשונים אני מזכיר בספר ומצטט מפייהם, ואילו מרבי משה חברוני לא הזכרתי דבר! הוא עלול להיפגע!'

'הוא לא ייפגע', קבעה הרבנית לעומתו. 'הן רבי משה עניו ושפל ברך, לא מחפש את כבודו האישי. האם בשל כך נוותר על ההזדמנות להדפיס את הספר כבר מחר ולחסוך שנה של עיכוב?' אך רבי איסר זלמן טען מנגד: 'לא יעלה על הדעת, לא אדפיס ספר בלי לצטט גם משהו מפיו. לא יקום ולא יהיה, גם במחיר עיכוב הדפסת הספר!'

ואז, במוחה של הרבנית עלה רעיון גאוני, לצאת באישון ליל לישיבת חברון, לפרוש קושיא בפני רבי משה - שרבי איסר זלמן כבר ידע את התירוץ עליה, ולהיכנס עמו בשיחה עד שיענה את התירוץ בעצמו... רבי איסר זלמן הבין כי זו הדרך היחידה להדפיס את הספר עם שחר, והוא שם את נפשו בכפו והפר את העוצר הלילי הלון וחוזר, הכל כדי שיוכל לכתוב תירוץ בשם אחיינו רבי משה בספר היורד בשעת בוקר מוקדמת למכבש הדפוס!

'הלא תבינו', סיימה הרבנית, 'כי יותר ממה שהיה רבי איסר זלמן מתמיד וגאון בתורה - היה מתמיד וגאון בהירות בכבוד הזולת, במאמץ למנוע כל סרך פגיעה או מחלוקת. כדאי היה לו להסתכן בעיצומו של ליל, כדי למנוע מאחיינו ספק פגיעה!'

סיפור זה, המופיע בספר 'אדרבה', מעורר וקורא: לפעמים מניעת הפגיעה דורשת תשומת לב מרובה, השקעה אדירה, מאמץ לא פשוט. ועדיין, בכל עת שעומד לנגדנו ספק ספיקא של פגיעה, הבה נראה את רבי איסר זלמן מתרוצץ באישון ליל במרכז ירושלים תוך הפרת העוצר, רק כדי למנוע ספק פגיעה מאחיינו, רק כדי לוודא שלא יתגלגלו הדברים כך שרבי משה חברוני יחוש צביטה בלב...

מניעת המחלוקת, מניעת הפגיעה המפעילה קיטוב לבבות - הן ערך כה נעלה ששווה כל מאמץ. הבה נתאחד יחדיו כדי לשמור על כבוד הזולת, למנוע כל חשש מחלוקת. ככל שנרבה בהירות בכבוד הזולת - כך נשמור על אווירת חיינו וטהורים מכל בדל מחלוקת ופירוד לבבות, ונזכה להשפיע עלינו שפע טוב מן שמיא!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

אלא שאז קרתה תקלה גדולה: טרם צאתי מהמשרד, במקום ללחוץ על מקש השמירה, כדי לשמור על ארבע שעות עבודתי הרצופה, לחצתי בטעות על מקש המחיקה וכל עבודתי ירדה לטמיון...

המהר"ם שיק זצ"ל שומר מן השמים שלא יעבדו על ספריו במוצאי שבת

הרב ישראל ליוש

"וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת..." (שמות ל"א, ט"ז)

מהי תוספת הלשון 'לעשות את השבת?' - שואל ה'אור החיים' - די אם היה כתוב 'ושמרו בני ישראל את השבת לדורותם'.

מלבד זאת, מעיר ה'אור החיים', הרי בני ישראל באמת אינם עושים את השבת, השבת נעשית מאליה ביום השביעי, ועל בני ישראל מוטל לשמור אותה. אם כן, מהו הציווי לעשות את השבת, לאחר שכבר נצטוו לשמור אותה?

ה'אור החיים' מיישב את הפסוק בכמה אופנים, נתמקד באחד מהם: הרי מבואר בגמרא (יומא פא) שצריך להוסיף מן החול על הקודש. ותוספת זו, בין לפני השבת ובין לאחריה, חשובה בעיני הקב"ה כשבת ממש. נמצא שהמוסיף שעות מיום ו' לפני השבת, ומיום א' אחר השבת, הרי הוא עושה את אותן שעות 'שבת'.

לפנינו סיפור ששמעתי מכלי ראשון, מבעל המעשה. הגאון רבי אשר אנשיל קליין זצ"ל, שעמד בראש המכון להוצאת ספרי המהר"ם שיק, ביקש ממעמד הספרים שלא לעבוד על ספרי המהר"ם שיק במוצאי שבת עד חצות. והסביר את בקשתו, היות והמהר"ם שיק נהג שלא לכתוב במוצאי שבת עד חצות.

בדרך כלל לא היה קשה למעמד לקיים את הבקשה, כי בלאו הכי לא נהג לעבוד במוצאי שבת. אלא שבשנה אחת, לכבוד יום ה'אור' של המהר"ם שיק שחל בר"ח שבט, עמדו להוציא לאור עוד ספר מספריו, והחומר הגיע לידיו של המעמד אחרי חנוכה. הזמן היה לחוץ מאוד, וצריכים עוד להספיק להדפיס ולכרוך. ערמות העבודה במשרדי המעמד גבהו, והן גרמו ללחץ נוסף לקראת יום ה'אור' צ' הקרב ובא.

"והנה במוצאי שבת של לילי טבת הארוכים" - מספר המעמד - "עמדתי בפני ניסיון קשה. מחד, ראש המכון הרי ביקש ממני שלא אעבוד במוצאי שבת. מאידך, הרי גם רצונו של המהר"ם שיק שיצא הספר לכבוד יום ה'אור' צ', וערב זה של מוצאי שבת, זו הזדמנות טובה להתקדם בעבודה מבלי מפריע. מה אעשה? הספקות הטרידו אותי מאוד, אך לבסוף בראותי כי אין זמן אחר שאוכל להתקדם בעבודה, החלטתי כי הרי גם המהר"ם שיק רואה מן השמיים שהלחץ בעבודתי אינו מאפשר לי עבודה בזמן אחר מלבד במוצאי

שבת, ובוודאי ישמח שהספר ייצא לכבוד יום ה'אור' צ'. וכך מתוך מחשבות מקלות אלו, עבדתי ארבע שעות רצופות ושקטות, וברוך ה' הספקתי לעמד את כל הספר. שמחתי היתה גדולה, הנה כבר מחר יכנס הספר לדפוס ומשם לכריכה, ובעזרהי"ת נוכל ביום ה'אור' צ' לברך על המוגמר.

"אלא שאז קרתה תקלה גדולה, טרם צאתי מהמשרד, במקום ללחוץ על מקש השמירה, כדי לשמור על ארבע שעות עבודתי הרצופה, לחצתי בטעות על מקש המחיקה וכל עבודתי ירדה לטמיון, כי במשך כל ארבעת השעות לא שמרתי את העבודה אפי' פעם אחת..."

"טעויות כאלו" - מבהיר המעמד - "אינן דברים שבשגרה. גם אי שמירת החומר במשך ארבע שעות, הוא דבר לא מצוי בקרב הוותיקים שבמקצוע. אבל כשה' רוצה לקיים את רצון יראיו, גם דברים מוזרים כאלו יכולים לקרות.

"למחרת" - מסיים המעמד את סיפורו - "ספרתי את הסיפור לראש המכון הג"ר אשר אנשיל ש"ב של המהר"ם שיק, ושמח מאוד שמן השמים הראו לו שאכן בקשתו שלא לעבוד במוצאי שבת, היא קיום רצונו של צדיק".

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

שמעה, ואמרה: "לכו אל הרב שטיינמן, יש לו רוח הקודש והוא יענה לכם".

שוב נכנס האברך, ושטח את השאלה. רבינו שמע, וענה נחרצות: "חינוך תמיד עדיף. בעבודה השניה יש כסף, אבל כשיש כסף אין דברים אחרים!"

ניסה האברך: "אבל אנו שקועים בחובות, וכך נוכל להחליץ!", ורבינו חזר ואמר: "כשיש כסף, אין דברים אחרים" ... (מפי השמועה)

קיצוצים חדים בתקציב הישיבות

כשהיו קיצוצים חדים בתקציב הישיבות, התאוננו ראשי הישיבות בפני רבינו, והשיבם: "תמיד מעז יוצא מתוק, ומהגורות באה ישועה. היתה גזרת 'כל הבן הילוד היאורה תשליכהו' ומה היה לבסוף? יצא משה רבינו!..."

הציעו: אם כן, אולי כדאי להפסיק לקבל תמיכה מהממשלה, כי במצב כזה, שהם נותנים מעט כל כך ודרישותיהם הולכות ומחמירות, לא שווה להתעסק איתם. אמר: "זו האמת, וכך היה ראוי לנהוג - אבל הרי אין מטרתם לחסוך בכספים, אלא להציק לעולם התורה. כסבורים הם שבמניעת תקציבים הם מציקים מאד, ומסתפקים בזה. אבל אם יפסיקו ליטול מהם תקציבים, יחפשו אפיקים אחרים להציק ויטענו לעיקר הלימודים. לכן כדאי להמשיך לקבל את התקציב הזעום, שיחשבו שבכך הם מציקים נוראות ויסתפקו בכך" ... (כאיל תערוג)

לך לבכות בפני הקדוש ברוך הוא

מועד חלוקת המלגות לאברכי רשת הכוללים 'יששכר באהליך' התקרב, ולרבי אלחנן ויסבורד שליט"א אין פרוטה בחשבון. כל מאמציו להשיג כספים נכשלו. בא לשאול האם לנקוט בצעד חריף וחריג: להתקשר לגבירים, ופשוט לבכות. אולי הבכי יפעל, ימיס את לבבם.

ענהו רבינו: "אם לבכות, לך לבכות בפני הקדוש ברוך הוא - לך

להתפלל!" .. (רבי אהרן ליב, כקג)

איך אני, הדל והאביון, אפרנס את משפחתי ללא הלוואות?

בן תורה ביקש ברכה לפרנסה. עמד שם אדם ותמה בקול: "איני מבין כיצד אנו מבקשים 'ונא אל תצריכנו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם'. לא מתנה, ואף לא הלוואה מגמ"ח - ואיך אני, הדל והאביון, אפרנס את משפחתי ללא הלוואות, ועוד אשיא את צאצאי. מהיכן?!"

שמע רבינו, והגיב בכאב: "היודעים אתם מדוע אין האנשים זוכים לסייעתא דשמיא בפרנסתם? מדוע תפילתם להרווחה אינה נענית? כי אינם מאמינים דיים שהקדוש ברוך הוא יכול לתת! - הם מתפללים ועם זאת מהרהרים: נו, ואיך באמת ייתן לי? לא מתנה ואף לא הלוואה, אז איך?!" ... ורבינו הגביה קולו: "וכי אתה דואג לקדוש ברוך הוא. וכי צריך הוא את עצותיך? בטח עלי, והוא יעשה! כן, כן, כן! לא על ידי מתנת בשר ודם, וגם לא על ידי הלוואותם, כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה!" - כשתדע זאת ותבטח בכך, תתקבל הבקשה! (מאחורי הפרגוד)

ברוך הבא בשם ה'

רבינו הגיע לאנגליה לחיזוק הקהילות, לא ביקש כסף ולא הסכים לקבלו. לא עבור החזקת הכוללים והישיבות שבנשיאותו ולא לשום מטרה אחרת. במעמד קבלת הפנים במנשסטור קרא הרב שיינבלג: "ברוך הבא בשם השם' יש אורחים שבאים לשם כסף, יש שבאים להאדרת קהילותיהם ומוסדותיהם, גם ברוכים יהיו!" "אבל כאן אפשר לומר בפה מלא: 'ברוך הבא בשם השם', בא אך ורק להאדרת כבוד שמים, ותו לא!" ... (הפנקס, סז)

(מתוך הגדה של פסח 'אהלי תורה')

בשלב מסוים הגיע האיש אל מרן הגר"ח בעצמו, ואמר לו: "למה אתה פותח את החלונות? הלא הנך רואה שאני סוגרם!..."

צריכים לשמוע מה השיב לו רבי יוסף חיים, כדי להבין כיצד יש להתייחס לבית כנסת. "אני האחרון", אמר לו הגר"ח, "שהנך יכול לחשוך בי בפתיחת החלונות. ומדוע? - כיון שמעולם לא פתחתי ולא סגרתי חלון בבית הכנסת! מעולם!"

ומרן הגר"ח הסביר את עצמו, ואמר: "הרי אם הייתי נמצא בביתו של מלך בשר-ודם, בודאי שלא היה עולה בדעתי לסגור או לפתוח שם את אחד החלונות! כי אם הייתי עושה זאת, היו הורגים אותי

מיד! על אחת כמה וכמה, כשאני נמצא בבית המלך, מלכו של עולם, שלא פתחתי ולא סגרתי בו חלון, מעודי!" "ואם כן, כיצד הנך חושד בי שפתחתי את החלונות שסגרת?", אמר הגר"ח ליהודי האומלל.

אין כמו סיפור זה כדי להמחיש לנו באמת את ההרגשה שצריכה לקנן בנו, שבית הכנסת הוא ביתו של מלך! אם היינו מרגישים כך ומתנהגים על פי זה, היתה התנהגותנו בבית הכנסת משתנה מן הקצה אל הקצה.

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

איך התחיל הכל? תפסנו לשיחה את המג"ש. האמת, הוא משתף. בעבר הייתה כבר כזה יוזמה של שיעור '5 דקות' בתחילת הסדר בבוקר, אך זה לא הצליח, גם משום הקושי לצאת עם החומר בחמש דקות, וגם שזה נסחב ליותר זמן, ואנשים לא נהנו... כיום, עם תחילת לימוד הלכות עירובין, ייסדנו את השיעור במתכונת של כ 10 דקות עם תחילת הסדר, כשהשיעור מתחיל כבר בדיוק 9:30 כשאנו מתאמצים לעמוד בזמן שנקבע. אני מצדי מתכוון ומשקיע הרבה לפני השיעור, למען יהיו הדברים מבוארים וברורים לתועלת כלל המשתתפים כשברוך השם ציבור המשתתפים הולך וגודל... להשלמת העניין מציין הוא שני מעלות עיקריות ששמע מאת המשתתפים החשובים המדורבן אותם להגיע לשיעור; ניצול הזמן באופן מיוחד, כשגם הדקות בתחילת הסדר מנוצלים לתורה ולהלכה. לימוד מעניין וחוויתי, עם חומר לא מוכר כל כך, שלא נלמד באופן רגיל, וכאן הם זוכים לטעום וליהנות ממנה. לא הגענו והספקנו לסייר בכל השיעורים הוותיקים לצד החדשים בכל מרחבי הישיבה הגדולה בעולם, כשלצד זה ראוי באמת לסקר גם את השיעורים המעניינים שכבר יצא שמם ונדוע בשערים כגון השיעור שנמסר בנסיעה מביתר לשישי בבוקר ועוד ועוד. אי"ה עוד חזון למועד. עד אז, נחזור ונדגיש. כל אלו; ללמד על הכלל כולו יצא!

לשליחת תגובות ושיתוף בסיפור האישי שלכם, כתבו ל: a0533185209@gmail.com

הסיפוק הנפשי במילוי מבחן על הלימוד החודשי. ועדין לא הזכרתי את ה'מוקד' החדש שנפתח ב'מיר-פרידמן' ע"י חברי הנמרץ הרב שמעון כהן הראוי גם לסיקור מיוחד. כהצעתו עברנו לשיחה מיוחדת עם הרב שמעון כהן לשמוע ממנו על המתרחש; אישית הצטרפתי ללימוד ה'דף היומי בהלכה' עם תחילת חלק א' ב'משנה ברורה'. מתחיל הוא בדיבורו כשעם הנמרצות ששפעה מקולו, קלטנו עוד סיבה להצלחה המיוחדת. לאחרונה לקראת תחילת לימוד הלכות עירובין קלטתי שיש עוד הרבה לומדים בישיבה שוודאי ישמחו להצטרף ללימוד ההלכה, לרכוש בקצב מסודר קניין נצח בהלכה למעשה. מדיבורים למעשה, התחלתי לדבר עם חברים ותברר לי שהצימאון והביקוש גדול הרבה משחשבת. ברוך השם מסכם הוא בסיפוק, המבחן מתקיים אצלנו ב'מיר-פרידמן' ביום חמישי בשבוע של המבחן בשעה 2:30 בצהריים. רק המראה הקדוש, כשבסך הכל רק תלינו כמה מודעות על המוקד החדש, וכבר במבחן הראשון הגיעו עשרות-עשרות לומדים שישבו וסכמו בסיפוק במבחן המסכם בכתב את עשר דפי משנה ברורה שלמדו בחודש האחרון. שווה כל הון. מציין הוא בלהב. התגובות הרבות שלא מפסיקים להגיע, רק מראים ומספרים שעלינו על הגל הנכון כשאנו מחכים ומצפים כבר למבחן הבא, ביום חמישי פרשת ויקהל לראות את ציבור הלומדים הנבחנים שבעזרת השם יילך ויגדל עוד ועוד... ומכאן לשיעור חדש שנפתח גם זה עתה ב'מיר-פרידמן' המועבר ע"י הבחור החשוב יעקב חיים פטשניק וזוכה כבר להצלחה מיוחדת.

אחד הבחורים היה 'פורים רב'. ובתוך הדרשה אמר מילה לא יפה. תהיתי בליבי מה יעשה רבינו, מה ודאי לא יעליבנו ברבים וגם לא ירצה להשבית השמחה, מאידך האם ישב וישתוק על דבר כזה?

ימי הפורים במחיצתו של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

לקראת שבת מלכתא שמות חלק ב' מיוחד לפורים, להזמנות: 02-560-9000

גם להבא..

לא אחת הרחרר רבי אריה האם הוא נוהג נכון בהקדישו זמן רב למעשי חסד, כיון שהשתוקק לעסוק בתורה בכל שעות היממה, ואילו מעשיו אלו גזלו ממנו זמן רב. באחת מפגישותיו עם רבו, ה'לשם' הקדוש, שטח בפניו את לבטיו. "אם אכן מצליח אתה בחסדיך, אות הוא כי לכך נוצרת", הרגיע ה'לשם', "לך בכוחך זה והושע את ישראל!"

גילוי אליהו

ועוד בהקשר של סבא רבי אריה ואליהו הנביא. אמא היתה מספרת על גילוי אליהו שהיה לסבא רבי אריה.

מדי שנה בשנה, בפרוס חג הפסח, היה רבי אריה עורך מגבית 'קמחא דפסחא' בעבור עניי ירושלים. שנה אחת היתה שנת בצורת, העוני היה גדול, ולא עלה בידו לאסוף את הסכום הדרוש. רבי אריה הסתובב בשוק שבעיר העתיקה כשעצב גדול בלבו. והנה, בעודו ממתין בתחנת האוטובוס, ניגש אליו ערבי, שאל לשמו ומסר לו מעטפה סגורה. כשפתח רבי אריה את המעטפה, הופתע לגלות כי היא מכילה את הסכום החסר בדיוק!

ואמא היתה מסיימת: "סבא רבי אריה התבטא כי צר לו על שאליהו הנביא התגלה אליו בדמות של ערבי בלבד".

ואני אמרתי לאמא כי אין הדבר נורא כל כך - הן גם לאברהם אבינו נגלו המלאכים בדמות ערבים...

(מתוך 'בית אמי')

לא היה מזון כשר. סבתא חנה היתה מבשלת להם ארוחות טעימות, וסבא היה מביא את האוכל לבית החולים.

שח האדמו"ר מסוכטשוב: באחד מימי ראש חודש ביקשני רבי אריה לנסוע עמו לבית חולים למצורעים בבית לחם ולסייע לו בנשיאת סלי מזון בעבור החולים. משהגענו למקום, הופתעת: החולים כולם היו ערבים! "רבי אריה" הבעתי את תמיהתי, "מה מצאתם לנכון לכתת רגליים מחוץ לעיר ולהסתכן בהידבקות ממצורעים שונאי ישראל?" "יש שם במחלקה יהודי בודד", השיבני, "ולמענו אני נוסע"...

'רב האסירים'

כאשר חיפשה ממשלת המנדט דמות תורנית שתספק את צורכי הדת של האסירים היהודיים, הציעו רבני ירושלים את רבי אריה לתפקיד זה, ומאו נקרא 'רב האסירים'. היו אלו אסירים פליליים, בהם גם עבריינים שפלים, אך רבי אריה לא נרתע מהם: הוא קרבים במאור פנים והשתדל להחזירם למוטב.

מעשה היה בגנב שעזב את דרכו הרעה בזכות קרבתו לרבי אריה. "לעולם לא אשוב לגנוב", הצהיר הלה, "אלא רק עוד פעם אחת - משום שברצוני להעניק לרבי אריה מתנה יקרת ערך"...

באחד הלילות לן בביתו של רבי אריה אסיר משוחרר, גנב לשעבר. והנה, בבוקר התברר כי הלה נעלם יחד עם הפמוטות וגביעי הכסף... פנה רבי אריה לסבתא חנה והכריז בפניה: "הריני מוחל במחילה גמורה לאותו גנב כדי שלא יענש בגיני" והוסיף בהתעוררות: "הבה נבטיח לעצמנו כי מקרה זה לא ימנע בעדנו מלארץ אנשים שכאלה

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א

יד במחצית השקל. לכן כשהמטבע אבדה, התחננתי חרש לבורא העולם, ובקשתי שהאבדה תמצא במהרה.

"כשהמטבע לא נמצאה, הפצרתי בכם להמתין עוד מספר דקות, ולחפש את מחצית השקל, בטרם תחטטו בבגדי הנוכחים. בינתיים נשאתי תפילה בחדרי לבי והתחננתי לבורא העולם שיציל אותי מהבושה הגדולה שעומדת להתרגש עלי, ולחרוט את שמי לדיראון עולם כגנב נקלה. בפעם הראשונה והשנייה תפילתי לא נענתה, אבל בפעם השלישית נענה ה' יתברך לתפילתי והמטבע נמצאה!"

רבי יהודה אסאד סיים את דבריו, כאשר ה'כתב סופר' נעמד והכריז באזני הקהל הנרגש והנסער: "רבותי, זה עתה זכינו ללמד על בשרנו עד כמה אמתיים דברי חז"ל: 'והווי דן את כל האדם לכף זכות'. הלא לו היינו מאתרים את המטבע בכיסו של רבי יהודה אסאד, לא היה לנו כל צד בעולם לדון אותו לכף זכות. והיינו סמוכים ובטוחים כי הוא לא עמד ביצרו וסלק את המטבע לכיסו. ראו עד כמה גדולים דברי חכמים! מכאן נראה ונלמד עד כמה עלינו להיזהר ולהישמר שלא לפגוע בזולת, ולא לחשוך בו לחינם, אלא לראות תמיד במעלת חברנו ולא חסרונם!"

(קטעים נבחרים מתוך הספר 'משכני אחרך')

לא שלטתי ביצרי ושלשלתי לכיסי את המטבע יקר הערך. אולם עתה, לאחר שנמצאה האבדה, אגלה באזניכם את הסיבה שבגינה בקשתי להאריך את זמן החיפושים!"

כאן עצר רבי יהודה אסאד משטף דבריו, הושיט ידו לכיסו ולהפתעת הנוכחים שלף מטבע מחצית השקל, יצוקה כסף, זהה ותואמת להפליא למטבע שהובאה למקום על ידי ה'כתב סופר'.

בעוד הנוכחים המשתאים מביטים ומשווים בין שתי מטבעות הכסף הדומות כשני אחים תאומים, המשיך רבי יהודה בדבריו: "לרגל השמחה היה ברצוני להראות לבאי האספה את מטבע מחצית השקל שקבלתי בירושה מאבות אבותי, ושמשה למצווה בזמן בית המקדש השני. הגעתי למקום כשהמטבע המופלאה נתונה בכיס חליפתי, אך כאשר נוכחתי כי בעל ה'כתב סופר' הוציא את המטבע מכיסו והציגה ברוב רושם לפני הנוכחים, לא רציתי להוריד מערכה של המטבע הנדירה, ולהראות לכל כי אינה יחידה במינה. לפיכך הותרתי את המטבע טמונה עמוק בכיסי.

"בשעה שהמטבע נעלמה, ועמדו לחפש בבגדי הבאים, ידעתי כי כאשר המטבע הזהה תימצא בכיסי, לא יעזרו לי כל התירוצים והאמתלאות שבעולם, והכל יסברו כי לא עמדתי בפתוי, ושלחתי

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרוך** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/2

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יוסף ברגר** שליט"א
ווארט עם סיפור בראי הפרשה

שלוחה 7

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/1

הרב **שלמה לוינשטיין** שליט"א
הרצאות ושיעורים מיוחדים על פורים

שלוחה 7/2

הרב **אהרן טוסיג** שליט"א
הרצאות ושיעורים מיוחדים על פורים

שלוחה 7/1

הרב **אברהם פוקס** שליט"א
הפוחת בכל יום - המייל היומי של דרשו

שלוחה 3

הר' **שלום יננס ואברהם פוקס** שליט"א
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

וכל הרואה משתומם על סוגיא שלמה, המפרטת כיצד ניתן לבזבז כסף. הרי לכל לומד יש כמה הצעות למטרות נעלות, שהתרומה להם תחשב מצוה גדולה, ולמה לבזבז את הכסף?

כיצד מאבדים כסף? • מעות ריבית בירושה • נתינת ריבית למת

שדעת הרשב"א שזה דוקא כשהאב גבה, אבל כשהיורשים גבו חייבים להחזיר, ודעת הרמ"ה שגם כשהיורשים עצמם גבו אינם חייבים להחזיר, ודעת הר"ן בשו"ת (סי' כ"ט ד"ה מעתה) שיורשים שגבו בעצמם ריבית מוציאים מידם.

ויש לדון שגם לדעת הרשב"א והר"ן האיסור הוא לגבות ריבית שקצץ האב המלווה, אבל לתת ליורשים ריבית שלא נקבעה מראש, יתכן שכיון שהם אינם המלווה לא נוהג בהם איסור ריבית, וכן נראה שנקט הגר"ש שקאפ זצ"ל ב'שערי יושר' (שער ה' פרק ד') שכתב שלתת ריבית ליורש זה לא מן הלווה למלווה, ורק אם האבא קצץ זה אסור, כיון שמקיים בכך את האיסור של האב יעו"ש. ולהלכה יש לפלפל בזה הרבה, שמצד אחד הרי היום החוב הוא ליורשים והם התובעים אותו, אך מצד שני היורש אינו המלווה, וכמו שאינו יכול לשנות את תנאי הפרעון וזמני התשלומים, כי הכל נקבע לפי מה שהאבא הלווה לכן אינם נחשבים מלווה.

ההוראה למעשה

למעשה כדי לצאת מן הספק יש לעשות פתרון, שייתן מתחלה עבור המצבה 4,000 ₪ ובזה יפרע את חובו, ואח"כ יוסיף את שאר התשלום, שאז זה ריבית מאוחרת, וכשאינו מפרש שזה עבור ההלוואה זה מותר, ואף שבמתנה מרובה גם ריבית מאוחרת אסור, הלא הוא הטעם מפני שניכר שזה הכרת הטוב עבור ההלוואה, ובמעשה זה מובן שזה לאות הכרת הטוב לאב שהלווה לו ולא עבור היורשים.

ובזכות הזהירות מריבית נזכה לתחיית המתים במהרה בימינו אמן.

מסכת חולין דף פד:

שלושה אופנים לבזבז כסף

השבוע במסגרת הדף היומי, נעסוק בעזה"ת בגמרא מופלאה בחולין דף פד: "אמר רבי יוחנן מי שהניח לו אביו מעות ורוצה לאבדן, ילבש כלי פשתן, וישתמש בכלי זכוכית, וישכור פועלים ואל ישב עמם", כאשר הגמרא מאריכה לפרש בפרוטרוט כיצד בדיוק ניתן לבזבז את המעות.

וכל הרואה משתומם על המראה של סוגיא שלמה, המפרטת כיצד ניתן לבזבז כסף. ועד שבעל הכסף מבזבז את כספו, הרי לכל לומד יש כמה הצעות למטרות נעלות, שהתרומה להם תחשב מצוה גדולה, ולמה לבזבז את הכסף? ורש"י מפרש שהגמרא רוצה להודיע את הדברים שראוי ליהרר מהם כדי שלא יאבד ממונו.

מעות שבאו מריבית ראוי לבזבזן

המאירי מביא את נוסח הגמרא: "מי שהניח לו אביו מעות של ריבית ורוצה לאבדן, וכן מופיע בכמה כתבי יד בגמרא, מעתה מובן הצורך לאבד את המעות, שכסף של ריבית אין בו ברכה, ויש בזה חידוש שהלכה פסוקה שאדם שלקח ריבית אפילו באופן האסור מן התורה, ומת, אין יורשיו חייבים להחזיר את הריבית, ובכל זאת נתבאר בגמ' כאן לפי גרסת הראשונים שראוי לבזבז כסף זה.

נתינת ריבית למת

מעשה באחד שלווה כסף משכנו בסך ארבעת אלפים ₪, לאחר זמן נפטר המלווה, והודיע הלווה לבני המשפחה שהוא ישלם את עלות המצבה כאות הכרת הטוב על ההלוואה. עלות המצבה כחמשת אלפים ₪, ובאו היורשים לשאול האם מותר להם לקבל את התרומה או שזה אסור משום ריבית.

שאלה זו מתחלקת לשניים: האם מותר לתת ריבית למלווה שמת, והאם נוהג איסור ריבית ליורשי המלווה.

לימוד משניות לעילוי נשמת המלווה

מצד נתינת ריבית למת, הדבר מותר שכיון שמת פטור מן המצוות, ומצינו לדרכי תשובה סי' ק"ס שהתיר ללמוד משניות לעילוי נשמת המלווה, מכיון שמת אינו מצווה באיסור ריבית.

ריבית ליורשים

אך יש לדון מצד היורשים, האם יש איסור לתת להם ריבית, והנה בגמרא (ב"ק ק"ב.) מבואר, שמלווה שגבה ריבית האסורה מן התורה ומת, אין יורשיו צריכים להחזיר, ונחלקו הראשונים בשטמ"ק שם,

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

האם מותר לעבור לפני המתפלל כדי להביא ספר תורה מארון הקודש?

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנתו ב'מהדורת דרשו'

וכיצד ינהג כהן הרוצה לעלות לדוכן וצריך לעבור לפני מתפללים?

נדונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

הגרי"ח (דעת נוטה תפלה עמ' שעו) שמוותר לעבור, ומטעם שמאחר שיש הפסק גמור אף למעלה מנגד עיניו, אינו נחשב כעומד בתוך ארבע אמותיו, אף שעדיין שייך טעם האיסור שרואהו ומפריעו מכל מקום באופן זה לא אסרו חז"ל, וכן ב'אור לציון' (ח"ב פ"ז תשו' כב) התיר לעבור כנגד המתפלל כאשר נמצא ברשות אחרת, וכגון שמתפלל כנגד הפתח, אמנם אם יש דלת שאפשר לסוגרה טוב לסוגרה.

ולשבת או לעבור כנגד קטן המתפלל, דעת החזו"א (ספר ארבע אמות של תפילה עמ' רנו, עדות מהגר"מ גריינמן, והגר"ח קניבסקי, דעת נוטה תפלה עמ' שפג) והגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ח סל"ה) שאם הקטן הגיע לחינוך אסור. מאידך, הא"א (בוטשאטש ס"ד ד"ה אודות) כתב שכנגד קטן המתפלל מותר לעבור שלא שייך בקטנים כוונת הלב [ויש לעיין לפי הטעם שמפסיק בין המתפלל להשכינה, ראה בספר ד' אמות של תפלה עמ' רנו]. אמנם, הדעת תורה (ס"ד) כתב בשמו (בכתבי דעת קדושים) שהסתפק בזה, והוסיף הדעת תורה שלעבור כנגדו מהצד יותר קל.

האם מותר לעבור לפני המתפלל כדי להביא ספר תורה מארון הקודש לבימה לקרות בו?

נדון נוסף יש בהלכה זו, האם מותר לעבור כנגד המתפלל, כשהעובר אוחז ספר תורה בשביל לקרוא בו, דעת הגרי"ש אלישיב (חשוך חמד מגילה עמ' רצא) שמוותר, כדי למנוע טירחא דציבורא. וכן מותר אחרי הקריאה להחזירו מפני כבוד הספר תורה, בצירוף דעת הא"א (בוטשאטש ס"ד ד"ה לא ראיתי) שהתיר לעבור כנגד המתפלל לשמוע קדיש. מאידך, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח עמ' שט) שאסור לעבור לצורך זה, וכן כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פכ"ט הע' נא) שקשה להקל בזה, ורק לצורך מצווה דאורייתא אפשר להקל, וכדלהלן. וכן לצורך תפילה בציבור, כתב הגר"ח קניבסקי (נקיות וכבוד בתפלה תשובה ריא) שאסור לעבור כנגדו.

ולעבור כנגד המתפלל כדי להשלים מנין, כתב בשו"ת 'שבט הלוי' (ח"ז סי' כ אות ב) בשם שו"ת יד אליהו (לובלין, סי' ו) שאם אין אפשרות אחרת, מותר לעבור כנגדו, אבל אם יש מנין בלעדיו, אסור. ואם צריך לצאת מבית הכנסת לעשיית צרכיו, ואין אפשרות אחרת אלא לעבור כנגד המתפלל, כתב הא"א (בוטשאטש ס"ד) וכן הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה קכה) שכשיש בו משום 'בל תשקצו' [ראה שו"ע לעיל סי' צב ס"ב] מותר לעבור כנגד המתפלל.

האם מותר לכהנים לעבור לפני המתפלל כדי לעלות לדוכן, או כדי ליטול ידיים לפני עלייתם לדוכן?

כהנים העולים לדוכן ואין להם אפשרות לעבור אלא כנגד המתפלל, דעת החזו"א (הגר"ח קניבסקי בשמו, דעת נוטה עמ' שפב) שמוותר להם לעבור, כיון שהוא לצורך מצוה דאורייתא.

וכהן שלצורך נטילת ידיו לברכת כהנים צריך לעבור כנגד המתפלל, דעת הגרי"ש אלישיב (ארבע אמות של תפלה עמ' שצט, ושיעורי מרן הגרי"ש אלישיב ברכות כז, א) שמוותר לו לעבור, שכן באיסור לעבור נאמרו ב' טעמים, או מטעם שמבטל כוונתו של המתפלל, ולענין מצוה יש לסמוך על דעת המקילים שהיום אין כוונה אמיתית בתפילה, או מטעם שמפסיק בין המתפלל לשכינה, ולטעם זה מותר לצורך מצוה [ובד' אמות של תפלה' כתב שם שהגרי"ש אמר לו שכן נהגו בירושלים]. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' י) כתב שאם אי אפשר באופן אחר, יעבור בצדי המתפלל, שכיון שהוא לצורך מצוה נחשב כשעת הדחק, ואפשר לסמוך על הא"ר שמהצדדים שלפניו מותר לעבור. מאידך, בשו"ת 'אור לציון' (ח"ב פ"ז תשובה כא) כתב שאסור לו לעבור, ויסמוך על הנטילה שנטל בבוקר, אלא אם כן לא נטל את ידיו בבוקר כראוי, כגון ביום כיפור ותשעה באב או שהסיח דעתו מהנטילה בבוקר.

וישראל הרוצה לעבור כנגד המתפלל, כדי לעמוד בברכת כהנים כשפניו כנגד פני הכהנים, דעת הגר"ח קניבסקי (נשיאת כפים כהלכתה עמ' קנו) שאסור לעשות כן [ראה דעת נוטה (עמ' שפג) ששם נשאל כהאי גוונא וענה 'אולי יפסע מהצד'], ודעת הגרש"ז אויערבך (שיח הלכה ח"ג סי' קכח ס"ק עח) שאם עובר רק מהצד המנהג שלא לחשוש לזה אפילו לכתחילה.

האם מותר לעבור כנגד המתפלל כשזכוכית מבלבל ביניהם, ומה הדין לעבור כנגד קטן המתפלל?

בענין ההלכה שאסור לעבור כנגד המתפלל בארבע אמותיו, המבוארת בשו"ע בהלכות תפילה (סימן קב סעיף ד), התבאר במשנ"ב (ס"ק ב) שהאיסור לעבור כנגד המתפלל הוא אפילו אם המתפלל ברשות בפני עצמה כגון שמתפלל בבימה. אבל לישיב כנגד המתפלל, כתב המשנ"ב בשם הפמ"ג שמוותר כשהמתפלל ברשות בפני עצמה אפילו בתוך ארבע אמותיו.

ומטעם זה, אם מפסיקה מחיצה מזכוכית בינו לבין המתפלל, כתב הכף החיים (ס"ק ה) שמוותר לשבת כנגד המתפלל, כי נחשב כרשות אחרת, אך לעבור כנגדו באופן זה, כתב שם (ס"ק כב) בשם 'פתח הדביר' (ס"ק ג) ובן איש חי (שנה א פ' יתרו אות ז) שאסור, ומפני שעדיין כוונת המתפלל מתבטלת כשרואהו עובר מעבר למחיצת זכוכית, אמנם דעת

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו לו:
bdirshu@neto.net.il

סיכום שבועי ב'דף יומי' בהלכה'

- מהו 'קרפף המוקף לדירה'?
- כיצד ניתן 'להחליף' מחיצה ללא מגע המחיצה הקיימת?
- האם מותר לטלטל בשטח הצמחייה שבחצר?

דיני 'קרפף שלא הוקף לדירה'

- שטח המוקף במחיצות כדין רשות היחיד שלא לשם דירה, וגודלו יותר מ'בית סאתיים' - דינו כ'כרמלית' והוא מכונה בפי רבותינו: 'קרפף שלא הוקף לדירה'. אולם, אם הוא 'מוקף לדירה', דינו כרשות היחיד לכל דבר. ומהו 'מוקף לדירה'? קרפף שבצידו או באמצעו קיים בית מגורים, ופתח פתוח מתוכו לקרפף, והקפת הקרפף במחיצות נעשתה על מנת שישמש כחצר, וכדומה.
- עיר המוקפת במחיצות כדין, מותר לטלטל ברחובותיה גם כששטחם גדול מ'בית סאתיים', כיון שהבתים פתוחים לתוכם, והם נחשבים כמוקפים לדירה.
- 'קרפף המוקף לדירה', דינו כרשות היחיד לכל דבר. ומהו 'מוקף לדירה'? קרפף שבצידו או באמצעו קיים בית מגורים, ופתח פתוח מתוכו לקרפף, והקפת הקרפף במחיצות נעשתה על מנת שישמש כחצר, וכדומה.
- עיר המוקפת במחיצות כדין, מותר לטלטל ברחובותיה גם כששטחם גדול מ'בית סאתיים', כיון שהבתים פתוחים לתוכם, והם נחשבים כמוקפים לדירה.
- קרפף שלא הוקף לדירה, אשר שטחו אינו עולה על בית סאתיים - אסור להעביר חפצים ממנו לבית מגורים, ולהיפך.

הסבת 'קרפף שלא הוקף לדירה' ל'מוקף לדירה'

- 'קרפף שלא הוקף לדירה', ניתן להפכו - לאחר פתיחת פתח מבית מגורים אל הקרפף - למוקף לדירה על ידי החלפת המחיצה הקיימת במחיצה חדשה שתפנה לשם 'דירה', באורך רצוף של מעט יותר מעשר אמות.
- בהמשך לאמור: קיימת אפשרות להחלפת מחיצה גם ללא מגע במחיצה הקיימת, בשני שלבים: א. יצירת תילי עפר - בתנאים מסוימים - בצמוד למחיצה משני צידיה, באורך של יותר מעשר אמות (כנ"ל), כאשר גובה המחיצה המגולה שמעל תילי העפר נמוך מעשרה טפחים. ב. הסרת העפר

- לשם 'דירה', דהיינו, שבגילוי העפר שבה המחיצה הקודמת להיות מחיצה כהלכתה, והפעם - לשם דירה.
- קרפף שנטעו בתוכו עצים, ובגנים התמעט חלל הקרפף ואין בו יותר מבית סאתיים - אין זה מתיר את הטלטול בקרפף, כיון שהדרך היא לנטוע עצים במקומות כאלו, כדי לשבת בצילים וכדומה. אבל דבר שאין דרך לקובעו בקרפף - הריהו ממעט משיעור הקרפף, דהיינו, שאם ללא מקומו של דבר זה אין בשטח הקרפף יותר מבית סאתיים - מותר לטלטל בתוכו.
- קרפף שהקפתו במחיצות לא נעשתה לשם דירה, ובנו בתוכו מחיצה נוספת, באורך של יותר מעשר אמות לפחות, לשם דירה - נחשב היקף המחיצות כולו כאילו נעשה לשם דירה.

ביטול שם דירה מ'קרפף שהוקף לדירה'

- 'קרפף שהוקף לדירה', ולאחר מכן זרעו זרעים ברוב שטחו - ביטול שם דירה מהקרפף, כיון שמקום זרעים אינו ראוי לדירה.
- בהמשך לאמור: מדברי הראשונים נראה, שביטול שם דירה מהשטח הזרוע ומהקרפף, אינו רק למשך הזמן שהזרעים נמצאים במקום, אלא אף לאחר שנעקרו.
- צמחי נוי שבקרפף שהוקף לדירה - יש אומרים שמצדדים כי אינם מבטלים שם דירה מהשטח שאין בו צמחים, אבל בשטח הצמחייה יש להחמיר, ולהחשיבו כקרפף שלא הוקף לדירה.
- קרפף שהוקף לדירה, ולאחר מכן זרעו זרעים במיעוט שטחו או בחציו - אם בשטח הזרוע יש יותר מ'בית סאתיים', אסור לטלטל חפצים בכל הקרפף.
- קרפף שהוקף לדירה, וזרעו זרעים בחלק בשטחו, והקיפו את השטח הזרוע במחיצות - אין השטח הזרוע מבטל שם דירה מהקרפף, ומאידך, גם לא נטפל לקרפף.